

DE OVERHAAL

2008

COÖPERATIE “DE GOEDE VERWACHTING”

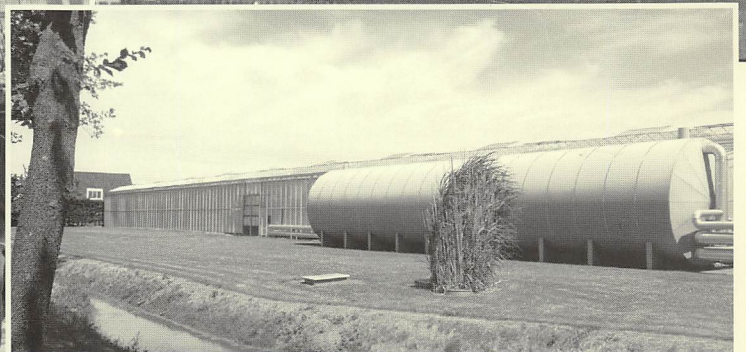
Aankoopvereniging en Graanmaalderij

- Pater Jan Smitschool
- Bleeker Transport
- Praalgraf Veenhuizen

Altonstichting

Trots op wat er bereikt is

De Overhaal is een uitgave van
de Stichting Historisch Heerhugowaard

Colofon

Stichting Historisch Heerhugowaard
Opgericht 22 augustus 2005

Secretariaats- en redactieadres

Lommerhof 46
1702 VV Heerhugowaard
Tel. 072 - 57 132 93
E-mail:
historisch.heerhugowaard@quicknet.nl

Bestuur

Siem de Haan, voorzitter
Rob Estoppey, secretaris
Jan de Vries, penningmeester
Joke Groen, bestuurslid
Gemma Groot, bestuurslid

Donateurs

Men kan donateur worden voor minimaal
euro 10,00 per jaar, méér mag ook. Dit is
inclusief toezending van het jaarboek De
Overhaal.

Bankrekening: Rabobank 1138.26.192
t.n.v. Stichting Historisch Heerhugowaard

Jaarboek De Overhaal

De Overhaal is een uitgave van de
Stichting Historisch Heerhugowaard in sa-
menwerking met de Vrienden van de
Stichting Den Huygen Dijk.

Voor leden/donateurs is het jaarboek
gratis. Losse nummers zijn, zolang de
voorraad strekt, na te bestellen voor € 7,50
plus € 2,50 verzendkosten

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden ver-
veelvoudigd en/of openbaar worden ge-
maakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke andere wijze dan
ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever

Redactie, vormgeving en opmaak
Stichting Historisch Heerhugowaard

Oplage
600 stuks

Druk
Drukkerij Gerja, Waarland

Inhoud:

- pag. 2 Voorwoord
Pag. 3 Brandweerkorps
Pag. 5 Postbode van toen
Pag. 7 Altonstichting
Pag. 11 Pater Jan Smitschool
Pag. 17 Bleeker Transport
Pag. 20 Terugblik jeugdijaren
Pag. 24 Huldigingslied
Pag. 25 Een omreisje
Pag. 28 Poëzie
Pag. 29 Ouderavond Jeugdbeweging
Pag. 33 Gezondheidscommissie
Pag. 35 Strukcentrekkers
Pag. 37 Coöp. De Goede Verwachting
Pag. 46 Een Oorlogsherinnering
Pag. 47 Metius
Pag. 49 Uienhopen
Pag. 50 Wie, Wat, Waar.....?
Pag. 52 De Heer van Veenhuizen
Pag. 54 Poëzie
Pag. 55 Leden-/donateurslijst

VIERDE JAARBOEK

Velen zullen de betekenis van het woord 'overhaal' kennen. Een 'overhaal', vroeger ook wel 'overtoom' genoemd, was een constructie, bedoeld om boten en schuiten in en vanuit de polder, naar een ander waterniveau te verplaatsen.

Ook Heerhugowaard kende in vroeger jaren meerdere 'overhalen' of 'overtoomen'.

Het zal dan ook geen toeval zijn dat de achternaam Overtoom nog steeds binnen onze polder volop aanwezig is.

Dit wat betreft de vraag die ons wel eens bereikt over de naam van ons jaarboek.

Ons jaarboek is in feite een verlenging, uitbreiding, van de nieuwsbrief die door de vereniging van "Vrienden van het Poldermuseum" jaarlijks aan hun leden werd verstuurd.

Om nu echter deze nieuwsbrief, die eigenlijk alleen informatie bevatte over de activiteiten van de vrienden van het museum, beter te benutten, werd er een overleg gehouden met die Vrienden en met enkele anderen.

Hieruit bleek dat men algemeen van mening was, dat de inhoud van de brief, zich beperkte tot de activiteiten van de vereniging, wat op zich ook juist was.

Maar tijdens die bijeenkomst werd besloten om de

brief uit te breiden en om te bouwen tot een tijdschrift, zoals alle historische verenigingen die al jaren uitgeven. Met andere woorden: tot het maken van een tijdschrift/jaarboek, waarin gelegenheid werd geboden, artikelen die met het verleden van Heerhugowaard en zijn omgeving te maken hebben te publiceren en voor zover beschikbaar, van foto's en toelichting.

Omdat dit echter wel enige, vooral ook financiële gevolgen met zich mee bracht, werd besloten de werkgroep "Overhaal" om te vormen tot een stichting. Hierdoor ontstonden er meer kansen om aan geldmiddelen te komen.

En nu heeft u inmiddels alweer de vierde "Overhaal" in handen, waarvan we hopen dat u er weer met veel plezier in zult lezen..

En mochten u tijdens het lezen dingen uit het verleden te binnen schieten die het waard zijn in een volgend nummer op te nemen: aarzel dan niet en laat het ons weten.

Hetzelfde geldt voor foto's die met het verleden te maken hebben. Mogelijk kunnen die een volgend nummer weer helpen verrijken

Namens de Stichting Historisch Heerhugowaard,

Siem de Haan, voorzitter.

HET BRANDWEERKORPS AAN HET EIND VAN DE JAREN '40

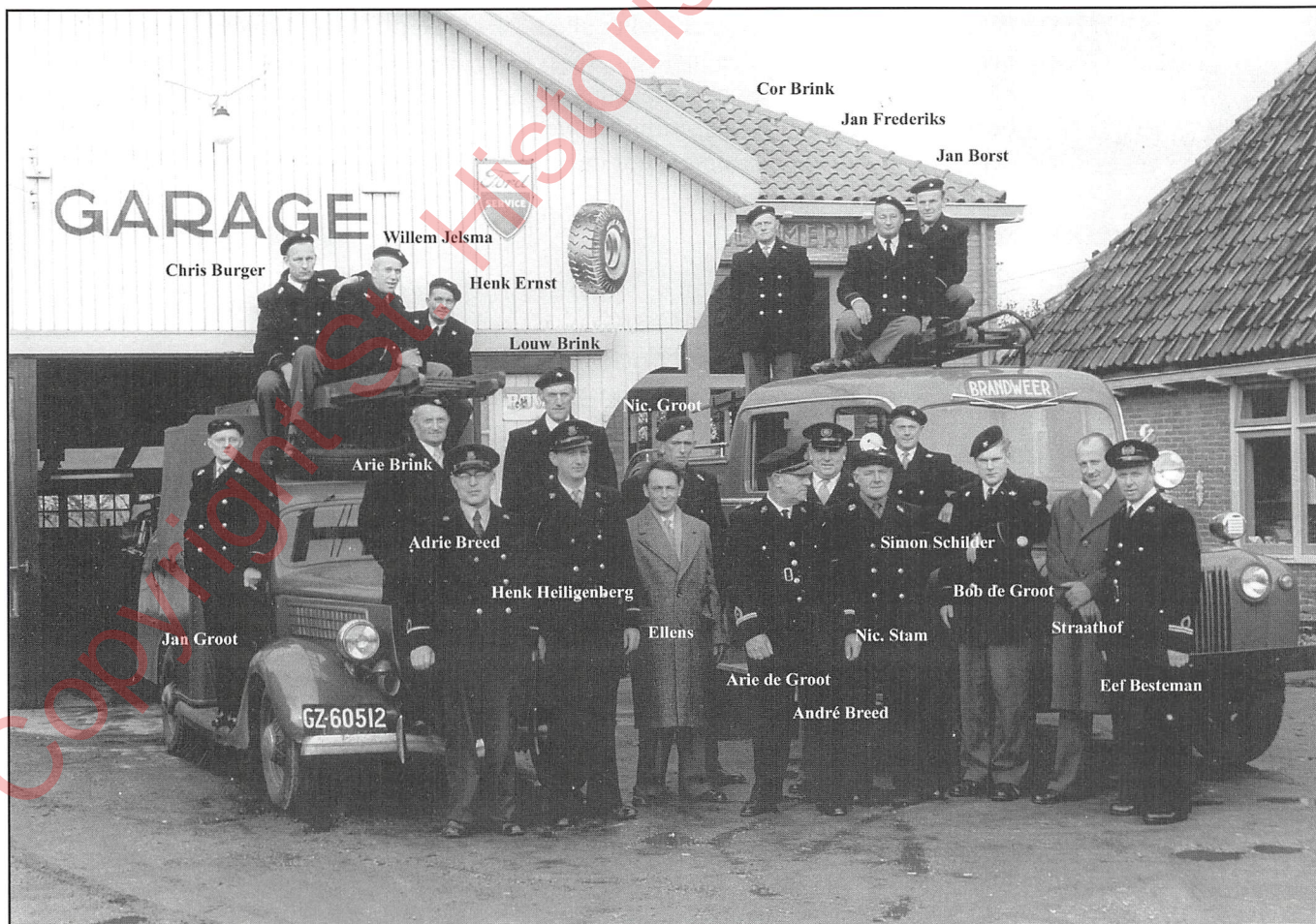
Tekst en beeld: Jan Swart

Het brandweerkorps bestaat op het ogenblik uit circa 55 vrijwilligers, met daarnaast nog enkele professionele vaste krachten. Zij hebben thans de beschikking over een goed toegerust modern wagenpark, dat bestaat uit persondienstauto's, grote bestelauto's voor personeel en materieel, een waterongevallenvoertuig en een hoogwerker. Om maar wat op te noemen. Hoewel er over de brandweer in de Overhaal van mei 2002 al is geschreven, was de vondst van een foto van de vrijwillige brandweer uit 1953/54 de aanleiding om hier nog een keer over te schrijven.

De foto is waarschijnlijk gemaakt in verband met de ingebruikname van de nieuwe brandweerwagens.

De gemeente Heerhugowaard beschikte daarvoor over de T-Ford brandweerwa-

gen, die van 1929 tot 1950 in gebruik was. Aan het eind van de jaren '30 kwam daar een Ford V8 bij. De oorspronkelijk als personenauto gebouwde V8, werd omgebouwd tot een brandweerwagen. De achterzijde gaf ruimte aan een zestal brandweelieden en materieel. Verder deed de wagen dienst als trekpaard voor een tweewielige aanhangwagen met een motorpomp en overig materieel. De aanhangwagen met lading woog ongeveer 1000 KG en was ongeremd. Verder was de V8 niet voorzien van hydraulische remmen of een bekrachtigde stuurinrichting. Dat wil zeggen: Er moest een mannetjesputter achter het stuur zitten, om de bediening van het geheel in goede banen te leiden. Om de combinatie tot stilstand

Cor Brink
 Jan Frederiks
 Jan Borst
 Willem Jelsma
 Chris Burger
 Henk Ernst
 Louw Brink
 Nic. Groot
 Arie Brink
 Adrie Breed
 Henk Heiligenberg
 Simon Schilder
 Bob de Groot
 Jan Groot
 Ellens
 Nic. Stam
 Straathof
 Arie de Groot
 André Breed
 Eef Besteman

te brengen, was een portie brute kracht noodzakelijk. Bovendien had de wagen met de ongeremde aanhangwagen een bijzonder lange remweg. Waar bij een uitslaande brand van de brandweer “haast” werd verlangd, was het duidelijk dat de veiligheid langs de weg heel wat te wensen overliet. Met name als er brand uitbrak tijdens een kermis en er veel publiek op de been was. Als er geremd moest worden, bediende de chauffeur uiteraard de voetrem. Daarnaast hanteerde de naast de bestuurder gezeten brandweerman met één hand de sirene en met de andere hand de handrem.

Veiligheidsnormen waren toen nauwelijks omschreven. Toch werd de onveiligheid voor de brandweerlieden en de omstanders Arie de Groot wat al te bar. Hij toog naar het gemeentehuis, waar hij burgemeester Sutman Meijer aantrof.

“Burgemeester, Ik wil U graag even spreken over de brandweer.”, zei Arie en hij deed verder zijn betoog over de onveilige situatie van zijn brandweerwagen.

Burgemeester Sutman Meijer had er alle begrip voor, maar zat toch met een probleem: de begroting van de Gemeente bood op dat moment weinig ruimte. In ieder geval onvoldoende ruimte voor de

aanschaf van nieuw materieel. Uiteraard was Arie teleurgesteld. Hem was het gevaar voor zijn brandweerlieden maar al te zeer bekend en hij was niet van plan zijn manschappen daaraan bloot te stellen. De oplossing zou misschien zijn om een veiligheidskeuring te laten uitvoeren door de verkeerspolitie. Die was al snel klaar met een oordeel: Het geheel werd subiet afgekeurd. De Gemeente werd daarmee vervolgens voor een voldongen feit geplaatst. Besloten werd een gebruikte Ford truck uit 1947 aan te schaffen. Die werd vervolgens in de garage van Arie de Groot tot op het chassis kaal gemaakt, zodat de brandweerfabriek in Hedel daarop een volwaardige, moderne brandweerwagen kon bouwen. Zoon Bob van Arie de Groot weet nog te vertellen, hoe op het kale chassis, zonder cabine, een aardappelkistje met een kussentje werd gemonteerd. Als jongeman reed hij, op het kistje gezeten, de vrachtwagen naar Hedel, waar de truck werd omgebouwd tot brandweerwagen. In die tijd was er van A9, of A1 en A2 geen sprake. Van veiligheidsriemen overigens evenmin. Met veiligheidsvoorschriften nam men het toen niet al te nauw.

Berkmeer

D' r stonde in De Berkmeer
voorheen meskien veul berke,
toch is deer nou, vandaag de dag,
meist niks meer van te merken.

Want raai ik soms die kant 'rs op
den dink ik elke keer:
die naam is hillegaar verkeerd,
d'r staat gien berk meer!

En heêl vlakbai is 't net het zelfd,
precies zoas ik zeg:
want ok deer an de Môlenweg
benn' alle môlens weg!

DE POSTBODE VAN TOEN WAS MEER DAN BRIEVEN- EN KAARTBEZORGER

Tekst en beeld: Co Zut

De postbode in de vijftig- en zestiger jaren was gekleed in een prachtig lakens pak met rode biezen en koperen knopen, een pet met gladde klep en insigne PTT. (Post, Telegraaf, Telefoon). Dat was toen nog een staatsbedrijf; bijgenaamd "Tante Pos".

De vroegere postbode Co Zut vertelt...

Werd je aangenomen bij sollicitatie, dan kreeg je de "titel" van hulppost. Deed je het werk naar behoren dan werd je bevorderd tot bode in vaste dienst. Er moest dan ook de eed worden afgelegd. Want je mocht niet de tekst bestuderen van de briefkaart die bijvoorbeeld gericht was aan Klaas en Bets. Als het "pokkenweer" was, dan had de postbode een cape om. Een gigantische grote mantel, waar de halve regenbui in kroop en loodzwaar werd.

Postbode Arie Zut, vader van de schrijver van dit artikel was ook postbode

Onze polder was toch wel flink. Tussen de "Pijpjes" aan het eind van de Middenweg in de Noord en het gemaal, (nu het Poldermuseum), was een berenstuk. Het postbode-team bestond uit 5 á 6 personen. Het vervoermiddel was de fiets.

Sommige oud Heerhugowaarders kunnen zich postbode Piet de Vet nog wel voor de geest halen. Piet had door de jaren heen z'n fiets duizenden malen tegen de muren van huizen gezet, zodat in de bocht van het stuur door slijtage een gat ontstaan was.

Je kon ook met je fiets aan de verkeerde kant van de Westerweg fietsen, om daar ook te bezorgen bij de percelen, die nu allemaal gesloopt zijn om ruimte te maken voor het grote industrieterrein dat daar "uit de grond" is gestampt. Er kwam af en toe een auto, maar je mocht je niet op deze weg per rijwiel verplaatsen. Als de mijnheer van de rijkspolitie daar toevallig reed stak hij lachend zijn hand op. Dat ging toen zo. Je moet er niet aan denken om in de tegenwoordige tijd op de N242 te fietsen. Er waren ook dagen, dat ik o.a. op de Berkmeerdijk bezorgen moest. Ik had het uitzicht op de molen en tot mijn schrik zag ik een man aan de draaiende wiek gebonden. Ik had op dat moment nog niet de Italiaanse filmploeg waargenomen

Je ontving in je loonzakje ook maandelijks tien gulden voor fietsvergoeding. Dat was lang niet overbodig. Er waren onverharde wegen zoals de Eerste Kil, en de Tweede, Derde en Vierde Kil. De Tweede Kil was b.v. naast bakker Jos Rood en liep helemaal door tot de spoorlijn naar Hoorn. Hier en daar stond een huisje, die ook allemaal gesloopt zijn voor de nieuwbouw.

De onverharde paden hadden diepe kui-

len, die af en toe gedicht werden met grove sintels uit de kolenkachel. Dat was niet zo best voor de fietsband.

We hebben in deze moderne tijd goed beveiligde geldtransportwagens. De postbode uit die jaren fietste rond met een buidel met poen. De kinderbijslag en AOW-uitkeringen werden contant in b.v. de keuken of bijkeuken uitbetaald. Nu horen we de kreet AOW. Toen spraken de ouderen over "Ik trek van Drees".

Drees was de minister die de gangmaker was van de Ouderdomsvoorziening. Daar er vroeger heel grote gezinnen waren moesten er flinke kinderbijslagbedragen uitbetaald worden. De moeders toonden hun blijdschap en sprongen bijna om je nek. Ik kreeg meestal een gulden fooi. Dat was pittig geld in die tijd.

"Arie doe je broek maar uit"

M'n vader, Arie Zut, was ook postbode en heeft dit jaren met plezier gedaan. Hij hield nou niet direct van honden. Hij was eens door zo'n viervoeter bij de naad van zijn broek gepakt. Van beneden tot boven losgerukt. Wat nu? De vrouw des huizes zei: "Arie doe je broek maar uit, dan naai ik hem effies op de trapnaaimachine".

Daar er niet veel winkels in de Waard waren, werden er diverse spullen en kleding bij postorderbedrijven besteld. Wij als postbode mochten deze artikelen bezorgen. Zo ook mijn vader. Hij had een pakje in zijn fietstas voor een mevrouw. Hij ging achterom, dat was normaal in die tijd, Hij gaf een brul bij de achterdeur. De vrouw kwam bij de deur, nam het pakje aan en zei: "Arie, ik zal effe geld voor je halen". Dit duurde erg lang. Mijn vader stond maar te wachten. Daar kwam ze met de buurvrouw. "Arie ik heb deuze jurk past, maar buur Trien en ik vinden hem krappig. Stuur de jurk maar terug en misschien hebben ze op het postkantoor wel een beetje lijm om het pakje dicht te plakken". Ik had ook een collega en die ook niet di-

rect fan van een hond was. De groene buitenbus aan de weg bestond nog niet. Hij moest bij een boerderij, die een stukje van de weg stond, een aangetekende brief aanbieden. Hij bleef aan de weg en dacht "volgens mij hebben ze hier een hond". Hij belde met zijn fietsbel dat het een lust was. De boer en boerin hoorden de fietsbel niet. Toen maar een briefje tussen de poort. "U kunt vanmiddag een aangetekende brief ophalen bij het loket van het postkantoor". Aan dit ver-

zoek werd gehoor gegeven. De boerin zei wel tegen het meisje achter het loket: "Wil je tegen de postbode zeggen dat de hond al vijf jaar dood is."

Als postbode was je getooid met een mooie pet met gladde, glimmende klep. 's Middags moest de zgn. tweede bestelling rondgebracht worden. Dan was het 's avonds rond zes uur best donker in de winter. Straatverlichting was erg gering. De fietser zonder licht nam de pet met klep wel eens vanuit zijn ooghoeken waar en dacht "oh, jee, een politieagent en stapte af tot de "agent" voorbij was en zei: "Barst, ben jij het Co, ik dacht dat het een agent was".

Mensen hadden ook nog geen telefoon, laat staan een mobieltje. Ze lieten de postbode vaak als koerier fungeren. Ze vroegen b.v.: "Post, heb je ook post voor bakker Rood?". De postbode zei: "Já". "Oh, wil je dan gelijk veertig taartjes bestellen, want Pa is morgen jarig".

De vaders waren ook vaak op het land of naar de baas, want er moest toch brood op de plank komen. De maandag was de wasdag; dat hield in, dat de grote zware wasketel op de gaspit getild moest worden. Dus maar effies wachten op de post, dan ken hij effe helpen tillen.....

Uit deze postale tekst blijkt dat de postbode een zeer functionele functie had, misschien was de bode wel een klein dorpsfi-guurtje.

Logo van de PTT
in 1957

Jaap van Langen(90): "Wat je vroeger op een regenachtige middag kon regelen, loopt nu over honderd schijven!"

ALTONSTICHTING, MEER DAN ALLEEN REDDING VOOR HEERHUGOWAARDSE ARGRARIËRS

Tekst en beeld: John Moesker

"Iedereen berooid uit de oorlog en de oudere garde die jongeren niet meer op weg durft te helpen naar de toekomst."

Zo vatten Jaap van Langen (90) en Jaap Beers (83) de armetierige situatie van Heerhugowaard na de Tweede Wereldoorlog kernachtig samen. Beide krasse heren waren langdurig en vanaf de oprichting bestuurslid van de Altonstichting.

De polder Heerhugowaard en zijn inwoners zitten aan de grond. Aan de koude grond, om precies te zijn. Koude grond waar geen droog brood meer aan valt te verdienen. Bovendien dusdanig versnipperde stukjes polderklei dat levensvatbaarheid in werkelijkheid theorie is. Velen trekken weg naar landen over de horizon. Want tuinders hebben zo hun trots. Wie geboren is in de kool van de koude grond, sterft er het liefst ook in. Van Langen: "Vier zwagers van me zijn geëmigreerd. 't was toch een schande als je geen agrariër bleef!"

Jaap van Langen (boven)
en Jaap Beers

Tweespan

In 1957 komt de 40-jarige mr. A.F. Molleman vanuit de Achterhoek naar de Noordhollandse poldergemeente. Hij is net benoemd tot burgemeester van de zieltogende gemeente. Molleman treft er de even oude, maar net zo ambitieuze Jaap van Langen aan. Er ontstaat een wonderlijke chemie tussen beide mannen: Molleman de diplomaat met een academische titel en Van Langen de man die het hart voor op de tong heeft en als selfmade man later een miljoenenbedrijf overdraagt aan een jongere generatie. Wat hen in elk geval bindt is wilskracht en het vastomlijnde idee om van Heerhugowaard meer te maken dan een sterfhuis

Jaap van Langen: "Ik was een blauwe maandag voorzitter van de LTB (agrari-sche standsorganisatie-jm-) of ik zat al bij Molleman in zijn kamer. Ik zei tegen hem: nu zit ik wel op die stoel, maar d'r moet wel wat gebeuren. Niemand durft hier wat!"

Het actieve tweespan gaat naar de tuinbouwconsulent in Hoorn. Daar krijgen ze, tot hun verrassing te horen, dat 'Heerhugowaard niet zo Langedijks' moet doen. Zonder beeldspraak gezegd: Heerhugowaard moet gaan mechaniseren

en met glastuinbouw haar toekomst maken.

Blinde armoede

“Ieder mens is ergens sterk in, maar samen word je nóg sterker”, verduidelijkt Van Langen nu de aanzet tot de oprichting van een groot streekontwikkelingsproject. Uiteindelijk zou uit dat project een herverkaveling en de Altonstichting worden geboren.

De streekverbetering is geen loze huls; het is een strijdplan om agrariërs, en dus ook de totale bevolking van Heerhugowaard weer hoop te geven op een rooskleurige toekomst.

“Herverkaveling was bitter nodig”, zegt Jaap Beers. Hij kan het weten; hij kent het tuindersvak van toen tot in zijn vingertoppen.

“Op een paar hectare ploeterden soms wel vijf of zes tuinders. Daar was alleen maar blinde armoede.”

De ruilverkaveling is niet direct in kanalen en kruiken. Het zou in die tijd vijftien miljoen gulden kosten. Na veel vijven en zessen rolt er een administratieve herverkaveling uit die tien miljoen gulden goedkoper is.

Remmers en gasgevers

Natuurlijk zijn er, als er moet worden veranderd, remmers. Maar de gasgevers zijn in de meerderheid.

Beers: “De meerderheid zag wel in dat de bakens moesten worden verzet.

Bijkomend effect was dat veel jongeren, die geen toekomst meer zagen in de landbouw, in de fabriek gingen werken. Eerst huilend, maar na een half jaar Hoogovens merkten ze dat moeders bar bloid was met meer huishoudgeld en dat ze ook sociaal verzekerd waren.”

Veel klaroengeschal hoor je van beide mannen niet van de toenmalige bankdirecteuren. Want om te vernieuwen, heb je vreemd kapitaal nodig.

“Ze waren hier wel huiverig om te investeren. Uiteindelijk kwam ik bij een oudere agrariër terecht die mij financieel op gang hielp”, verduidelijkt Jaap Beers.

Geldpot

De streekverbetering duurt van 1957 tot 1966 en wordt afgesloten met een tentoonstelling waar de toenmalige gedeputeerde Merks zijn neus laat zien.

“Wij wisten dat hij twee miljoen gulden in een potje had zitten om de agrarische

Heerhugowaard 8 dec. 1967.

Het oprichtingsbestuur van de Altonstichting

Achter vlnr: mr. A.A. Wopereis, A. Vetman, J. Beers, M. Blauw, Jac. Beers, Jac. Huibers, H. L. Tigchelaar, C. Bruin. Voor: P. van Stralen, Th. Laan (gedeputeerde), P. Wijnker, J.C. van Langen, J. de Groot, ir. W.J. van de Ven en W.H.M. van Kreij

structuur in de provincie er bovenop te helpen. We gaan uit die pot snoepen, dacht ik onmiddellijk. Bij de opening zei ik tegen Merks dat wij de paarden voor de wagen zouden spannen als hij voor de haver zou zorgen”, merkt Jaap van Lan-

deel op. De verzuiling wordt er aanzienlijk minder scherp door. Drie katholieke en één algemene tuinbouwverenigingen trekken er samen in op.

Jaap Beers: “Ik zei altijd maar dat een katholieke aardappel er net zo uitziet als

De Altonstraat in 1989

gen ruim veertig jaar later op. Het laat zich raden: de provinciale ‘snoeppot’ wordt voor een deel gelegeerd door Heerhugowaard.

Meer veranderingen

Niet alleen de ruilverkaveling speelt volop, ook in bestuurlijk opzicht verandert er het nodige. In 1966 zijn er ook gemeenteraadsverkiezingen. Molleman ziet Van Langen om politieke redenen niet erg zitten als wethouder. De laatste heeft zo zijn eigen plannen, want het polderbestuur heeft meer zijn aandacht.

In 2008 motiveert hij zijn keuze met een fraaie beeldspraak: “Water liegt niet, het loopt gewoon naar beneden!”. Naderhand zou hij dijkgraaf worden van de polder totdat dit bestuursorgaan opgaat in het Hoogheemraadschap. Van Langen zwaait af: hij is altijd meer een ‘doenige’ bestuurder geweest dan een pluchezitter.

Stapsgewijs

De streekverbetering levert nog een voor-

een aardappel van een protestantse agrariër.”

In 1967 wordt de Altonstichting opgericht dankzij een Stivasproject (Stivas staat voor STichting Verbetering Agrarische Sector). Vier tuinders in De Noord – V. de Wit, Nic. de Wit, G. Tesselaar en A. Groot leverden bij de ruilverkaveling behoorlijk wat grond in. Ze kochten twaalf hectare terug met financiële ondersteuning van vrij gekomen geld uit de herverkaveling en het Borgstellingsfonds.

“Panklare grond”, verduidelijkt Jaap van Langen. “We waren net als nu, projectontwikkelaars. Die vier konden meteen aan de slag, bouwden een huis en kassen op hun perceel en wij zorgden voor goede afwatering en nutsvoorzieningen. Eerst verbouwden ze nog tomaten, maar na verloop van tijd hadden ze door dat er in bloemen meer brood zat.”

Inktvlek

Het Altonproject zal een tophit worden.

Alton II

Agrariërs en hoogleraren van de Landbouwhogeschool uit Wageningen komen er de kunst afkijken en zien het kassencomplex uitdijen als de welbekende inktvlek.

Jaap van Langen: "Alton I was na vijf, zes jaar vol, dus gingen we over het spoor verder met Alton II. Daar vingden we tuinders op die weggesaneerd waren in Sloten en Aalsmeer. Ik vind het nog altijd jammer dat Alton III niets is geworden. De tuinders zijn 'allegaar' naar de Wieringermeer gegaan".

Vermakelijk is het verhaal van Van Langen als hij vertelt over zijn omgang met de 'hoge heren'. Hij was, en is nog steeds, niet de man die opkijkt naar de sterren en strepen op de mouw van anderen.

"Ik heb drie gedeputeerden meegemaakt. Daar kon ik mee lezen en schrijven. Dat waren lekkere "kirreltjes". Wij gingen er altijd van uit dat je nee hebt en ja kon krijgen. Op een regenachtige namiddag

kon je vroeger nog wel eens wat regelen. Nu lijkt alles wel over honderd schijven te moeten gaan."

Het duurt hem, de 90-jarige met de motoriek van een jonge vent, allemaal te lang.

Jaap van Langen zwaait bij de Altonstichting af in 1982; de 'Jonge Jaap' doet dat in 1990.

Terugkijken

Of ze trots zijn op wat is bereikt? Jaap Beers: "Wat nu nog braak ligt in het Altongebied wordt binnenkort bebouwd. Bovendien durven de huidige tuinders hun kassen te herbouwen. Dan geloof je in de toekomst."

Jaap van Langen: "Je moet toch eens zien wat die tuinders nu doen. Ze halen 's winters de warmte uit de grond en stoppen het er 's zomers weer in. En dan leveren ze ook nog energie aan de elektriciteitsmaatschappijen. De toekomst is aan de kas!"

De twee in koor: "We zijn trots op wat er is gedaan. We durven achterom te kijken!"

HAALT DE PATER JAN SMITSCHOOL DE 100 JAAR?

Tekst: Gemma Groot. Beeld Gemma Groot en Jan de Vries

De Pater Jan Smitschool aan de Van Veenweg staat de laatste tijd regelmatig in het nieuws in verband met de bouwplannen op deze locatie. De school werd bijna 100 jaar geleden op deze plaats gebouwd.

Een terugblik op bijna een eeuw katholiek onderwijs op deze plek in Heerhugowaard

De kinderen in Heerhugowaard gingen tot 1912 naar een van de drie Openbare Lagere Scholen. Tot men in 1912 startte met de bouw van een Christelijke lagere school aan de Stationsweg en een Katholieke lagere school aan de Hondenweg (nu de van Veenweg) en de verzui-ling, wat dit betreft, begon. De kinderen uit die tijd legden dan ook behoorlijke afstanden af om naar school te kunnen gaan. Vanuit 't Kruis liepen ze naar de Hondenweg.

Guurtje Kieft legde de eerste steen en de toenmalige pastoor Van Swieten vormde samen met het kerkbestuur het schoolbestuur. Deze situatie, dat het kerkbestuur ook het schoolbestuur vormde, heeft geduurd tot 1967.

De bouw van de school begon al in 1911. Alle bouwmaterialen werden aangevoerd met paard en wagen, door Arie Beers.

*Eerste steenlegging op
10 januari 1912*

De stenen kwamen per schuit aan op de Oostdijk.

Op 15 juli 1912 wordt de school geopend en krijgt als naam; "School van het Goddelijk Kind". Voor die tijd zag het gebouw er vrij modern uit, met toiletten en pissoirs per klas. Er was geen elektriciteit, er waren "klompenhossen" voor de klompen en in de klassen stonden enorme kachels, die werden aangestoken met bollen turf. De rook in de klas was soms niet te harden als de kachels niet wilden trekken. Op het dak de schoorstenen en een torentje. Naast de school stond de onderwijzerswoning voor het hoofd van de school, het latere Anker. Het eerste schoolhoofd was meester Vermeulen, samen met zijn collega's heeft hij de school opgestart.

Aan de andere kant van de school stond het Patronaatsgebouw, hierin werden bijeenkomsten, gymuitvoeringen, toneel e.d. georganiseerd. Tot in de jaren vijftig werden hier ook de gymlessen gegeven.

De klassen waren gemengd. In de lokalen waren meestal vier rijen met banken. Aan de ene kant de jongens en aan de andere kant de meisjes, net als in de kerk. Tot 1947 bleven het gemengde klassen. Daarna werd er achter de Pater Jan Smitschool een nieuwe school gebouwd, de Mariaschool. Het schoolplein werd toen al gebruikt als voetbalveld (met een

blikje of een halve "korte turf", en helemaal luxe als het een gummibal was). De spelletjes die ze toen speelden waren touwtje springen, hoepelen, knikkeren, paardje rijden, tollen.

De mensen in die tijd waren arm, hadden grote gezinnen en de kinderen moesten zo gauw ze konden meehelpen. Tijd voor nablijven hadden ze niet. Voortgezet onderwijs was voor velen niet weggelegd. Er zullen veel kinderen geweest zijn die de zesde klas niet eens gehaald hebben. Ook was daar het "landbouwverlof", veel leerlingen uit de hoogste klas mochten in het zomerseizoen 2 weken thuis blijven om te helpen op het bedrijf van de ouders.

Kroontjespen en inktlap

De lessen in die tijd, waren rekenen, taal, aardrijkskunde, geschiedenis en lezen. Verder was er wekelijks de catechismus, die je letterlijk uit je hoofd moest kennen. Ook ging je met de klas te biechten in de kerk. Je mocht kiezen, of naar de pastoor of naar de kapelaan. Vaak ging je naar de kapelaan, die gaf je een lichtere "penitentie" voor al je zonden. Zonden? Ja, wie kent zijn rijtje zonden niet? Koekje, of snoepje gepikt, uit de suikerpot gesnoept, mijn broertje gepest, mijn vader een grote

mond gegeven. Het was soms moeilijk om een paar goede zonden te bedenken. Het schrijven gebeurde met de kroontjespen. Tot ver in de jaren '60 is daarmee geschreven. Velen zullen zich de vlekken nog herinneren, of de blauwe lippen omdat je de pen nat moest maken. Meestal mocht je een eigen inktlap meenemen. Van allemaal mooie stofjes met een knoop in het midden. De bankjes waar je in zat hadden een richel voor je pen en een inktpotje met een schuifje. Menig vlecht zal daarin gedoopt zijn.

Voor de oorlog was de overgang van de ene naar de andere klas in mei. Was je op een ongelukkig tijdstip jarig, mocht je in de zesde nog een jaar naar school.

De grote vakantie was in augustus. Met de rapportage naar de ouders toe, was men in die tijd vlot klaar. Pas in de loop van de jaren '50 kwam er wat uitbreiding in de rapporten.

De oorlogstijd zelf is voor de meeste kinderen vrijwel onopgemerkt voorbij gegaan. Er werd hier niet echt honger geleden. Er moesten wel, als het licht aan ging, verduisteringsgordijnen dicht. Men mocht geen vaderlands- of vrijheidsliederen zingen. In de vijfde en zesde klas moesten de kinderen Duits leren. De school heeft zelfs nog een korte tijd Duitsers gehuisvest.

De gevel van de school zag er in die tijd wat somber uit. Er stond een zandstenen beeld van "het Goddelijk Kind" in de nis boven de ingang, dat gaf een vriendelijk accent in de vrij strenge gevel.

Voor de school was een sloot met drie houten bruggen. Via de middelste brug ging je door de voordeur naar binnen. De

De school voor de oorlog met op de voorgrond het zusterhuis en aan de andere kant de gymzaal

*Heer Hugo Waard
R. K. Kerk en School.*

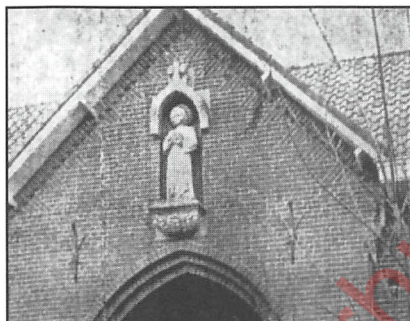
situatie is tot op heden nog hetzelfde. Je komt in een brede hal met metershoge glaswand, waarin twee tochtdeuren zitten, die toegang geven tot een gang van 50 meter lang. In die hal stond toen altijd een Heilig Hartbeeld.

Er hing ook een houten offerblok aan de wand, hierin werd verwacht dat men kleine bijdragen leverde om het gebouw en het onderwijs in stand te houden.

Als je, nu nog steeds, linksaf de gang ingaat, zie je een gang met een granieten vloer, met ingelegd mozaïek aan de randen. Eenzelfde soort vloer die ook terug te zien is in de Heilig Hartkerk in de Noord. Aan deze kant van de gang waren drie lokalen, de lagere klassen. Rechts waren vier klassen, de hogere klassen. Aan de achterkant van de school was in de totale lengte een houten veranda gebouwd, die beschutting bood als het slecht weer was. Hiervan zijn alleen de paaltjes nog te zien.

De speelplaats was niet betegeld, maar bedekt met een laag gruis, waarop menig knie of hand pijnlijk beschadigd zal zijn.

De schoolzolder van de PJS is een verhaal apart. In de jaren na de oorlog werd gezocht naar ruimte voor de steeds omvangrijker wordende jeugd. In 1947 bezochten de pastoor en de kapelaan de zolder van de jongensschool. Toen nog via een ladder die door een luik in de schoolvestibule geplaatst moest worden. De zolder was één grote doorlopende lege ruimte. Niet lang daarna deelden aangebrachte schotten de zolder in tot onderkomen van alle mogelijke jeugdgroeperingen en voor de leiders en de leidsters. De ijzeren trap, die nu nog te zien is in de grote vestibule was de consequentie van deze inwoning. Op dit moment wordt de zolder door veel Heerhugowaardse scholen gebruikt als berging voor allerlei spullen die voorlopig niet gebruikt worden.

Boven de deur bevond zich vroeger een beeld van het Jezuskind

De Mariaschool

De situatie hierboven geschetst bleef 35 jaar min of meer gelijk. Meester Ohms is de opvolger geworden van dhr. Vermeulen, de oorlog is voorbij, de vernieuwingen in Heerhugowaard dienen zich aan.

Pastoor Sprenger komt in de parochie en treft een overvolle school aan, met veel te grote klassen. Het Patronaatsgebouw wordt gebruikt als klaslokaal. Ook in het magazijn boven Breed's warenhuis

aan de Middenweg werd les gegeven. Pastoor Sprenger zet zich vol energie in om vergunningen los te peuteren voor een nieuwe school, een meisjesschool, de Mariaschool, een gymzaal en voor de VGLO school. Toen hij in 1951 naar Rotterdam vertrok kon pastoor van Diest de gebouwen inwijken.

De nieuwe scholen krijgen beschikking over speelruimte. De oude speelplaats wordt vergroot, betegeld en daarna verdeeld door een tussenliggende strook groen. De grens tussen de jongens en de meisjesschool. De verhalen over grensoverschrijding zijn ontelbaar.

Ambitieuze plannen

In 1957 wordt A.F. Molleman de nieuwe burgemeester. Hij heeft grootse plannen met Heerhugowaard, plannen die van invloed zullen zijn op het scholenbestand in Heerhugowaard.

In deze tijd verdwijnen de grote kolenkachels uit de klassen, ze worden vervangen door oliekachels. De inspecteur wil graag dat het gebouw wordt gerenoveerd en er worden veel procedures in gang gezet. Het gebouw wordt door diverse personen (architect, hoofdinspecteur, bisschoppelijke bouwinspecteur) bekeken, maar uiteindelijk wordt er geen actie ondernomen. Men ziet dat het nodig is om het schoolgebouw te renoveren, maar er is teveel achterstallig onderhoud. De plannen voor renovatie zijn te ingrijp-

pend, te groots, te duur.
Meester Ohms heeft ondertussen het hoofdmeesterschap aan D. van der Pol overgedragen.

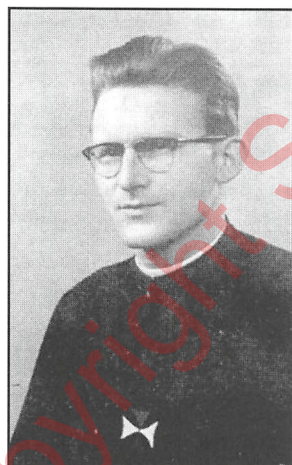
Intussen zijn de plannen voor de uitbreiding van de woon- en werkgelegenheid in Heerhugowaard in een ver gevorderd stadium. Hier hoort ook de uitbreiding van het aantal scholen bij en de renovatieplannen voor de school "Het Goddelijk Kind" gaan in de ijskast.

Het kerk-schoolbestuur ziet zich voor de taak geplaatst om een aantal nieuwe scholen in de nieuwe woonwijken te laten bouwen. De Paulusschool, De Petruschool en De Zevensprong.

De ontwikkeling schrijdt voort. In 1968 worden zowel de Mariaschool als de school van "Het Goddelijk Kind" weer een gemengde school. De speelplaats is dan al één geheel geworden. Hoewel de speelplaats van de jongensschool tot nog toe altijd het voetbalveld is gebleven. In 1967 wordt de zorg voor het Katholiek Onderwijs toevertrouwd aan een nieuw schoolbestuur, onder voorzitterschap van M. Wouters. De scholen aan het van Eedenplein worden in die tijd gebouwd.

De inspecteur komt in die periode met nieuwe plannen voor de school van "Het Goddelijk Kind", wellicht renovatie of nieuwbouw. Het ministerie geeft echter geen groen licht.

Het contact tussen school en ouders wordt intensiever door de oprichting van de oudervereniging op 22 september 1969, onder voorzitterschap van F. Reinhard. De ouders worden op deze manier steeds meer bij het onderwijs betrokken. In 1970 worden alle voorgaande plannen definitief terzijde gelegd. Het nieuwe schoolbestuur besluit dat de school zal worden verbouwd. De houten vloeren worden vervangen door betonvloeren met linoleum, nieuwe ramen, nieuwe plafonds, nieuwe kasten, leerlingensets, nieuwe toiletten, wasbakken, een bergruimte. Op het dak zijn de dakkapellen en het torentje verdwenen. Er is een teamruimte aangebouwd. Er is gasverwarming en er komen nieuwe kapstokken. In 1971 is de verbouwing gereed. Meester van der Pol komt op het idee om de school een andere naam te geven. De oude naam, "School van het Goddelijk Kind" werd niet vaak meer gebruikt. Het was de jon-

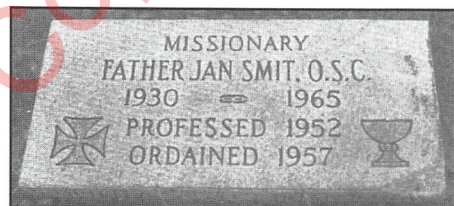

Pater Jan Smit:

Jan Smit, geboren op 7 maart 1930 in Heerhugowaard, volgt in de jaren 1937 tot 1944 het onderwijs op de "School van het Goddelijk Kind". In 1957 wordt hij priester gewijd in de orde der Kruisheren.

Twee jaar later vertrekt hij als missionaris naar Nieuw-Guinea. Zijn werk bestaat uit het begeleiden van het onderwijs op de missiescholen en het verzorgen van de onderwijsadministratie. Na de overname van Nieuw-Guinea door Indonesië, wordt beloofd de vrijheid van schoolkeuze te handhaven. Als een districtsambtenaar zich niet aan deze grondwettelijke regeling wenst te houden en alle kinderen onder politiebegeleiding dwingt de staatsschool te bezoeken, maakt Jan Smit hiertegen bezwaar. Hij gaat naar het kantoor van deze ambtenaar en protesteert. De regeringsambtenaar wil zijn fout niet toegeven, verliest zijn tegenwoordigheid van geest en schiet Jan Smit dood. Dat gebeurt op 28 januari 1965, vlak voordat hij zijn eerste verlof in Nederland zou gaan doorbrengen bij zijn familie.

Op 12 mei 1973 wordt bij de viering van het 60-jarig bestaan van de school, de naam "Pater Jan Smitschool" op de voorgevel onthuld door zijn moeder C. Smit-Duyn.

Pater Jan Smit met zijn ouders

genschool of de school van Van der Pol. De school zal worden genoemd naar een oud-leerling van de school: Jan Smit.

De verbouwde school wordt op 12 mei 1973 feestelijk heropend door de moeder van Jan Smit. De school wordt tegelijkertijd van de nieuwe naam voorzien: De Pater Jan Smitschool, ook vaak de PJS genoemd. Twee handige bouwvakkers, Jan Beers Pzn en Piet Groot halen het beeld van het "Goddelijk Kind" naar beneden en metselen de nis, waarin het beeld stond, dicht. Een lastig karwei om dezelfde stentjes als uit 1912 te bemachtigen. Deze nis is nog steeds te zien boven de hoofdingang.

Ondertussen heeft meester Van der Pol zijn hoofdmeesterschap doorgegeven aan Ad Laan uit Opmeer.

Naar een nieuwe eenheid

Het onderwijs is in beweging. De lagere school en de kleuterscholen worden samengevoegd tot één basisschool van 4 tot 12 jaar. De PJS wordt gekoppeld aan "t Dreefke" (op de plaats waar nu het mortuarium staat) o.l.v. mevr. Truus Seuren-Karsten en met de Verfdoos o.l.v. mevr. Monique Fluitman. Er wordt bij elkaar gekeken, er worden materialen uitgewisseld en soms worden programma's op elkaar afgestemd. Zowel "t Dreefke" als de "Verfdoos" leveren kinderen aan de PJS.

Door de wat grotere afstand blijven de contacten aanvankelijk wat beperkt.

In 1979 loopt het kinderaantal echter sneller terug dan verwacht. Twee "buur"-scholen, (Mariaschool en PJS) volledig bevolken lukt niet meer. Het bestuur neemt het besluit om de Mariaschool af te bouwen en de PJS als enige school door te laten gaan.

In augustus van 1979 trekken de eerste en tweede klas van de Mariaschool met de daarbij behorende leerkrachten, Ton Dekker en Eline Bruyns,

bij de Pater Jan Smitschool in.

Door alle extra activiteiten die er regelmatig gepland werden, kwam men tot de conclusie dat een gemeenschapsruimte heel zinvol zou zijn. Er werden tekeningen gemaakt door architect Overtoom maar door de terugloop van het leerlingenaantal en het afbouwen van de Mariaschool, verdwenen ook deze plannen, jawel, weer in de onderste la.

Vanwege ontwikkelingen in het basisonderwijs, is een verbouwing weer noodzakelijk. Nu van de Mariaschool omdat deze bouwkundig in een betere staat is dan de oude PJS. Het gebouw heeft een rustiger ligging en een kleuterschool is op eenvoudige manier bij te bouwen. De PJS kan dan worden gevestigd in de Mariaschool. Het wachten is op toestemming uit Den Haag.

Het bestuur volgt het advies van de architect op ondanks protesten van het team. want voor hen is de Pater Jan Smitschool méér dan een gebouw.

In juli 1981 komt van het Ministerie de goedkeuring voor een te bouwen kleuterschool met twee werklokalen en een speellokaal.

In februari 1982 wordt het VGLO gebouw gesloopt en wordt door bouwbedrijf Kuyper uit Alkmaar begonnen met

de bouw van de kleuterschool. Op 27 september 1982 wordt deze in gebruik genomen.

Begin november kan er met de renovatie van de Mariaschool worden begonnen. Er worden nieuwe lokalen gebouwd, een aula, een keukentje, een teamruimte. De grote speelplaats wordt opgeknapt, bomen en struiken geplant. In augustus 1983 wordt het nieuwe onderkomen betrokken. Met de naam op de gevel van de verbouwde Mariaschool, de "Pater Jan Smitschool". Op 18 mei 1984 volgt de officiële opening.

Het vervolg

Bij het 75-jarig bestaan in 1987 wordt de oude PJS aan de van Veenweg nog steeds gebruikt, door 4 groepen van de Pater Jan Smitschool. Drie lokalen staan leeg, nadat 2 jaar lang het "Regionaal Avondcollege West Friesland" er in gehuisvest is geweest.

In de loop van de jaren '90 is het leerlingenaantal op de PJS zodanig teruggelopen dat de groepen allemaal in het nieuwe gerenoveerde gebouw geplaatst kunnen worden. De oude PJS komt leeg te staan en wordt verhuurd aan Het Sterrekind, de HAK en aan het schoolbestuur zelf. Eén lokaal wordt ingericht als vergaderruimte voor de directeuren. Het lerarenkamertje wordt gebruikt als administratiekantoor van het schoolbestuur. Het bestuur, waar ondertussen schoolmanagers de dagelijkse leiding over hebben genomen, heeft hier tot 2004 kantoor gehouden. Er werkten onder deze Stichting 13 scholen samen. De Stichting Katholiek Schoolbestuur Heerhugowaard, vernieuwde de naam naar Stichting Valete, fuseert met de Stichting Kaprion en heet nu Stichting Flore. Niet meer gehuisvest in de Pater Jan Smitschool, maar in een pand in de Beverkoog in Sint Pancras. Een stichting met 33 scholen uit de wijde omgeving.

Door de voortdurende uitbreiding van Heerhugowaard begon het leerlingenaantal weer te groeien. Op dit moment hebben alle vroegere huurders van het oude

gebouw een andere huisvesting gekregen en zijn er weer vijf groepen en een TSO-ruimte (tussenschoolse opvang) in de school. Eigenlijk zoals het vroeger was. Probleem is echter dat het gebouw al jaren geleden uit zijn onderwijsbestemming is gehaald. Het achterstallige onderhoud is daarom groot. De gymzaal voldeed niet meer aan de normen en wordt begin 2000 gesloten. Maar, door inzet van ouders, door actievoeren en door gezamenlijk de gymzaal op te knappen met vrijwilligers en handige ouders, mag er nu toch weer gebruik van de zaal worden gemaakt.

Ondertussen verandert het team van samenstelling. De mannen nemen afscheid van de school vanwege hun leeftijd en het team bestaat op dit moment voornamelijk uit vrouwen. Een trend die in het hele onderwijs te zien is. Alleen Ad Laan wordt in 2002 opgevolgd door een man, Cees Dane, die de functie als directeur overneemt.

Op dit moment buigen de politiek, het schoolbestuur, het team en de ouders zich over plannen voor totale nieuwbouw op deze plek met appartementen en een nieuw schoolgebouw. Dit betekent wel sloop van de oude gebouwen waarmee weer een stukje oud Heerhugowaard verdwijnt maar de school een nieuwe toekomst tegemoet gaat.

Bronnen:

School van het Goddelijk Kind - Pater Jan Smitschool, 1912 - 1987.

Door Dick van der Pol, Ad Laan, Gerard Tamis en René Kuiper.

Gemma Groot is werkzaam als adjunct-directeur op de Pater Jan Smitschool te Heerhugowaard.

Alles werd vervoerd, van levensmiddelen tot kunstgebitten

140 JAAR BLEEKER TRANSPORT IN HEERHUGOWAARD

Tekst: Jan Borst

Toen er in Heerhugowaard nog bijna geen middenstand was en de meeste van de bewoners hun brood verdienden in de veeteelt of als boerenarbeider werkten. Toen de Middenweg net een jaar was voorzien van klinkers, zodat men zich niet meer door de modder hoefde te verplaatsen. Toen, in die tijd, we schrijven het jaar 1867, begon Jan Bleeker op de hoek Middenweg/Hasselaarsweg een vrachtrijderij en daarnaast was hij ook nog boerenarbeider om zijn gezin te kunnen onderhouden.

Omdat de meeste inwoners van Heerhugowaard geen goed vervoer hadden, de auto was immers nog niet uitgevonden, waren ze aangewezen op iemand die dit voor hen kon doen. Dit gat in de markt werd opgevuld door de ondernemende Jan Bleeker die met zijn vrachtdienst een goede schakel werd tussen de hardwerkende agrariërs in Heerhugowaard en de koopstad Alkmaar. Van alles en nog wat werd met hem meegegeven of via hem besteld: Levensmiddelen, kleinvee, hullen die geplooid moesten worden, medicijnen etc.

Van vader op zoon

Jan Bleeker, zoon van Adrianus Bleeker (ook wel Arien genoemd) en Bregje

Heerhugowaard Jan
Bleeker, 1897 / 1964
met paard en wagen.
Op de bok zitten zijn
dochters Gitta en Annie

1867 1929
Oudste Vrachtdienst
H. H. Waard—Alkmaar.
Beleefd aanbeveleend. Jn. BLEEKER.

Bleeker transport
HEERHUGOWAARD B.V.

Hoogeboom werd in 1829 geboren te Oude Niedorp. Hij trouwde met Neeltje Verwer. Ze kregen 8 kinderen. Jan overleed in 1894 en Neeltje een jaar later. Het vierde kind, ook Jan geheten zette het bedrijf voort. Deze Jan, geboren in 1864 te Heerhugowaard, trouwde met Catharina Somerdijk. Jan overleed in 1939 en Catharina in 1949. Samen hadden ze een zoon, ook weer Jan geheten die in 1897 geboren werd en in 1923 de nieuwe opvolger werd.

Jan trad in 1923 in het huwelijk met Maria Anna Punt. Jan overleed in 1964 en het vervoerbedrijf werd voortgezet door zijn oudste zoon Piet Bleeker. Met de nu nog in leven zijnde Piet (vader Piet) begon de eigenlijke modernisering van het bedrijf. Van jongs af aan had Piet zijn vader moeten helpen, kreeg daardoor goede kennis van zaken en veel mensenkennis.

Na een moeilijke periode in Duitsland, hij was door de bezetter daar te werk gesteld, werd het bedrijf na de oorlog weer opgestart, nog steeds met paard en wagen. Die eerste jaren werd er net als vroeger nog van alles vervoerd. Van bloemen, vlees en boter voor de keuring op het Landbouwhuis tot staven ijs en kunstgebitten. Hadden de klanten iets te brengen of te halen dan zetten ze een kaart voor het raam.

De eerste auto werd in 1948 bij Bleeker aangeschaft

Piet Bleeker en zijn twee zonen, Peter en Jan tijdens het 100-jarig bestaan van het bedrijf met hun tweede auto

En vandaag een uitgebreid, modern wagenpark

In 1948 werd de eerste auto aangeschaft. Met deze aanschaf kwam het bedrijf langzaam in een stroomversnelling, langzaam omdat ze de ouderwetse wijsheid, "een bedrijf moet groeien je moet het niet forceren", in gedachte hadden. In 1951 trouwde Piet met Janny de Boer en samen kregen zij een mooi gezin.

Geleidelijk aan begonnen vraag en aanbod te veranderen. De klanten kregen beter vervoer (de auto deed zijn intrede) en gingen zelf hun spullen halen en brengen naar de stad. De bodehuizen in Alkmaar verdwenen en werden op een centraal-punt samengebracht. Zo werd het particuliere klantenbestand kleiner en het zakelijke bestand groter.

Heerhugowaard begon zich in razend tempo te ontwikkelen, het aantal inwoners steeg en er kwam veel middenstand bij. Door het zich snel ontwikkelende bedrijventerrein werden de vrachten ook groter.

Met de enorme ervaring van vader Piet, die had geleerd "we vervoeren alles wat vervoerd kan worden en het blijft ons een eer om de goederen vlug, veilig, onbeschadigd en binnen de afgesproken tijd op de juiste plaats van bestemming af te leveren" bleef het bedrijf groeien. Deze oude bodedienstgedachte zijn ze niet kwijtgeraakt en dat is terug te zien in het hedendaagse bedrijf.

In 1970 deed de oudste zoon Peter zijn intrede in de onderneming. De klantenkring groeide en ook het veilingvervoer nam toe. In 1980 kwam de tweede zoon, Jan, de gelederen versterken.

Enkele jaren later verhuisde men naar een landbouwschuur een paar honderd meter verder aan de Hasselaarsweg. In 1994 namen Peter en Jan het bedrijf over en trok vader Piet zich terug, hij bleef echter nog jarenlang hand- en span-diensten verrichten.

Jonge mensen, nieuwe ideeën, want terwijl de bestelling van pakjes bij particulieren en middenstanders gewoon door ging, kwam daarnaast het (inter)nationaal

vervoer op gang. Grensoverschrijdend dus naar België, Duitsland en soms Spanje.

Het wagenpark werd langzaam maar zeker uitgebreid, een bedrijf moet immers groeien en zodoende beschikt Transportbedrijf Bleeker nu over 13 vrachtauto's, 15 opleggers, 5 aanhangers en 2 kleine bestelauto's.

Afgelopen jaar, 2007, werd het bedrijf van Schrooder uit Hensbroek overgenomen, zodat men nog breder inzetbaar is. Men vervoert op dit moment bijna alles, o.a. ijzer, spoorwegmateriaal, zonnepanelen, dakkapellen, crematieovens, spoorrails, constructiemateriaal en ga zo maar door.

Ook het personeelsbestand breidde zich uit. Het bedrijf heeft nu 12 werknemers waarvan een aantal al heel wat jaren aan het bedrijf verbonden zijn. Kees Groenland is met ruim 20 jaar het langst in dienst.

Op naar de anderhalve eeuw

Gezien de economische ontwikkelingen zal deze groei nog wel een tijdje doorgaan en vieren ze in 2017 misschien, met een nog groter wagenpark, hun 150 jarig bestaan.

Dient zich dan de zesde generatie aan met de kinderen van Peter en Jan? De toekomst zal het leren. Ook op sociaal gebied doet Bleeker Transport veel in de Noord, zo zijn ze altijd gratis inzetbaar met Koninginnedag en andere evenementen en sponsoren ze al jaren het vlaggenschip, de plaatselijke voetbalclub Hugo Boys.

Toen Jan Bleeker in 1867 zijn onderneming begon heeft hij waarschijnlijk niet kunnen vermoeden dat het door hem gestarte bedrijf 140 jaar later nog zou bestaan en zou zijn uitgegroeid tot een modern (inter)nationaal transportbedrijf.

Bronnen:

fam. Bleeker en Piet Balvers.

DE STOLP TE BOEK

In 2006 verscheen bij de uitgeverij Pirola te Schoorl het boek:

STOLPBOERDERIJEN IN HEERHUGOWAARD Deel I van de welbekende auteur Henk Komen. Welbekend mag ik wel zeggen bij tal van mensen in Heerhugowaard en wijde omgeving, want velen zullen b.v. zijn wekelijkse beschouwingen in het NHD over de monumentale panden in de gemeente Heerhugowaard hebben gelezen. Daarnaast zullen er veel mensen zijn die één of enkele boeken van Komen hebben gelezen en veelal ook in hun bezit hebben.

Het hierboven genoemde boek heeft als onderwerp en ondertitel: 'Historie van de stolpboerderijen in Heerhugowaard, hun eigenaren en bewoners'. Het eerste deel gaat over het gebied: Heerhugowaard-Zuid; de delen II en III staan op stapel en betreffen de stolpen op andere plaatsen in de gemeente.

Na een algemene inleiding behandelt Komen in niet minder dan 126 hoofdstukjes de geschiedenis van de Heerhugowaardse stolpen in het gebied dat ongeveer ligt ten zuiden van de lijn Broekhornbrug en het oosteinde van de Van Veenweg.

Voor wie geïnteresseerd is in stolpboerderijen in het algemeen en die van de Waardse stolpen in het bijzonder is dit een waardevol boek. AANBEVOLEN!!

TERUGBLIK OP ONZE JEUGDJAREN.

tekst: Piet Laan

Veel oud Heerhugowaarders zullen nog regelmatig de herinneringen aan vroeger in zich op voelen komen. Herinneringen aan de schooltijd, de woon- en leefomgeving en aan het gezinsgebeuren. Piet Laan kijkt om naar hoe het was.

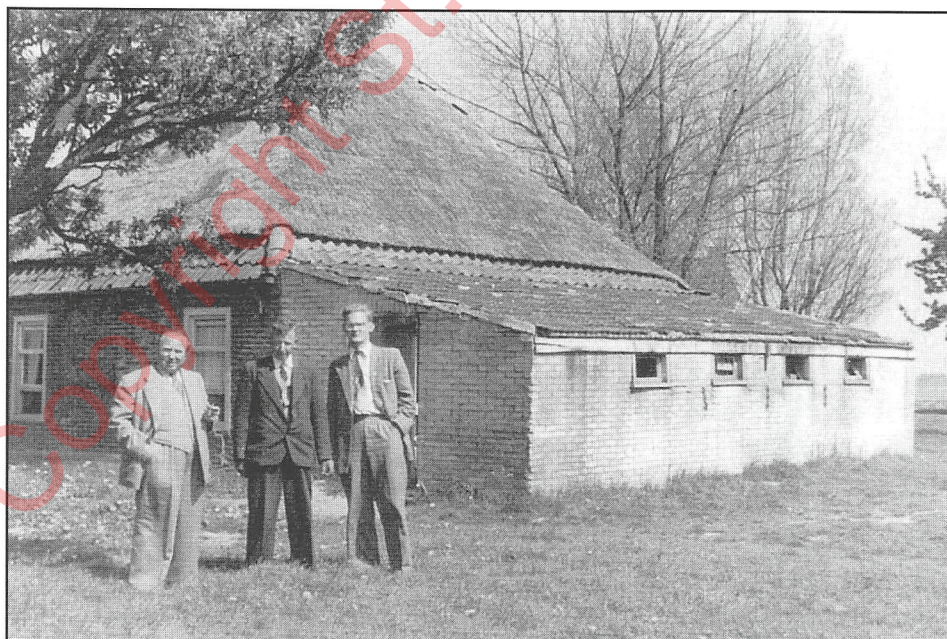
Wanneer je vandaag de dag wandelend of fietsend je geboorteplaats doorkruist, dan vallen je keer op keer de grote verschillen op ten opzichte van vroeger. Neem nu de Middenweg. Gezien vanaf de Noord is alles nog redelijk herkenbaar. Natuurlijk, de wegsloten en de bruggetjes zijn verdwenen, er is een fietspad bijgekomen en de gewone burgerhuisjes zijn in veel gevallen omgebouwd tot villa-achtige optrekjes. Maar de herkenning van het vroegere is gebleven. Als je echter diezelfde Middenweg volgt richting Alkmaar, dan raak je net voorbij de Rustenburgerweg het spoor volledig bijster. Een groot gedeelte is alleen nog wandelend of per fiets bereikbaar. Pas heel veel verder vind je weer iets terug van de oorspronkelijke weg. Maar ook daar heeft zich een ware metamorfose voltrokken. Aan weerszij-

den van de weg is de Stad van de Zon tot volle ontplooiing gekomen. Een ontwikkeling die tot voor kort niemand voor mogelijk had gehouden.

Over het verleden van de vier Kilpaden is al veel gezegd en geschreven hoe deze zijn opgegaan in de diverse nieuwbouwwijken en die alleen nog bestaan in onze herinnering. Dit geldt evenzeer voor de Kabel, oftewel de Geitenkabel zo u wilt. Dit pad, nu de Lindenlaan, vormde de verbinding tussen de Middenweg en de Jan Glijnisweg. Bij de Oostertocht moest je dan over een bruggetje en via een knik kwam je dan op het tweede gedeelte van wat tegenwoordig de Beukenlaan heet. Verderop kwam je uit bij het Hensbroekerpadje waar je via een paar smalle bruggetjes het dorp Hensbroek kon bereiken. Aan diezelfde Geitenkabel is in de twintiger jaren mijn vader, Jan Laan, opgegroeid. Hij woonde bij zijn ouders in een oud boerderijtje wat gesitueerd was op de plek waar nu het huis staat van Dorus Rood, vlakbij het huidige SVW complex.

De woning van de familie Laan aan de Geitenkabel

v.l.n.r. Matthias Laan, Jan Laan en zijn zoon Jaap Laan.

Industrie

Wat ook een heel opvallend aspect is uit die tijd, is het feit, dat er in ons dorp vrijwel geen industrie was te vinden. Inderdaad, er was een melkfabriek, een timmerfabriek en er was plaatselijke middenstand waar wat personeel in dienst was. Ook smederij Burger met zijn Bubo sorteermachines gaf werkgelegenheid en er was nog een heuse roggebroodfabriek van Boonstra gevestigd in het huidige pand van juwelier Sjaak Knijn. Daarmee had je het wel gehad. Maar neem nu de tegenwoordige tijd. Het contrast kan bijna niet groter.

*Heerhugowaard
Middenweg 192
Tot 1946 was hier bakkerij Dekkers gevestigd die werd opgevolgd door bakker Boonstra die zich geheel toelegde op het bakken van roggebrood.
In dit pand is nu juwelier Sjaak Knijn gevestigd*

Grote industrieterreinen, fraaie fabrieken met moderne architectuur en veel mogelijkheden op werkgelegenheidsgebied. Dit geldt evenzeer voor nog een andere bedrijfstak. Kwam je vroeger een enkele verdwaalde kas tegen waarin wat druiven of bloemen werden geteeld, tegenwoordig zie je honderden hectaren kassen en warenhuizen in het Alton gebied, 't Kruis, aan de Veenhuizerweg en in de omliggende gemeenten.

Vakantiewerk

Ook gaat mijn herinnering nog regelmatig terug naar de tijd van het zogeheten vakantiewerk. Dat bestond in die jaren uit aardappelen rooien en looftrekken, uien rapen, bonen plukken, bollen koppen, rooien en pellen, vuil schoffelen, fruit plukken en ga zo maar door. Volop werk want er waren in die tijd nogal wat tuinders die in de oogstperiode wat hulp konden gebruiken. Diezelfde tuinderijen zijn inmiddels allemaal verleden tijd en hebben plaatsgemaakt voor woningen en industrie.

Eenvoud

De tijden van nu zijn gewoon niet meer te vergelijken met die van vroeger. Toen kwamen de melkboer en de bakker nog langs de deur. En de kruidenier kwam eerst de bestelling noteren en tijdens een tweede ronde kwam hij de spulletjes afleveren. Een tijdrovende aangelegenheid dus, maar tijd werd toen nog niet in geld gemeten. We herinneren ons ook de tijd dat de boeren hun melk in bussen aan de weg zetten en dat deze werden opgehaald voor transport naar de melkfabriek. En er werd helemaal niet gezeurd over die vijftig kilo zware bussen. Gewoon doen, 't was je brood. De zogeheten Arbo regelgeving van nu over te zwaar tillen zou in die jaren als een goed geslaagde grap zijn afgedaan.

Het eten en drinken, de kleding en het uitgaan was in de vijftiger jaren prima betaalbaar en wat kon er veel worden gedaan met één ouderwetse Hollandse gulden. Daar stond tegenover dat armoede vaak troef was, de werkeloosheid hoog en de lonen laag. Daarnaast waren de woonomstandigheden minimaal. De veel-

al grote gezinnen huisden vaak met z'n allen in één grote kamer en de slaappleatzen werden door velen gedeeld. Ook bij dit aspect zijn de verschillen tussen vroeger en nu levensgroot. Tegenwoordig claimt bijna ieder gezinslid minimaal een eigen kamer en is het zelfstandig wonen op jonge leeftijd bijna een must. Maar zijn de mensen van nu zoveel gelukkiger? In de vroegere tijd hadden de mensen inderdaad niet veel, maar vonden dat normaal en waren blij met kleine dingen.

Volkstuin

De schaarste onder de bevolking had tot gevolg dat in die jaren vele mensen middels hun tuin of volkstuin hun eigen aardappelen en groenten teelden. Dat betekende uiteraard een welkome aanvulling op het huishoudelijke budget. Zo zag je door de hele polder diverse volkstuincomplexen waar vlijtig getuiniert werd. In de zestiger jaren echter, ontstonden de eerste nieuwbouwwijken met als gevolg dat diverse volkstuinen moesten worden prijsgegeven. De rioleringsbuizen liggen al klaar om het terrein bouwklaar te maken. Dit volkstuinencomplex lag schuin achter timmerfabriek Kuiters aan de Middenweg en deze tuinen moesten plaatsmaken voor zwembad De Horst (al-

Aardappelen rooien op het land van de Gebroeders Brink ter hoogte van de huidige Dreef en de Midgetgolfbaan.

weer gesloopt in 2007) en voor de huidige Marsmanstraat.

Ontspanning

De herinneringen aan vroeger hebben ook betrekking op de vrijetijdsbesteding. Veel liefhebberijen van toen vind je vandaag de dag niet meer terug. Die zijn vrijwel verleden tijd. Het befaamde knikkerspel, we waren er uren zoet mee. En het polstokspringen over de slootjes in de polder. Het vliegieren met zelfgemaakte vliegers van soms wel twee meter groot, die je dan met drie man in bedwang moest houden, anders ging je de lucht in. Het vissen was ook zo'n favoriete sport voor de hele buurt. Met z'n allen naar de Oost- of Westdijk. En wat werd er een vis gevangen, vooral paling. En op zonnige dagen gingen we in zwembroek naar diezelfde ringvaart. Want zwembaden als Deiko of De Horst waren er nog niet. Een favoriete liefhebberij was ook het eieren zoeken. Voor de eenden- en kieviteieren werden de landerijen en slootkanten afgezocht en voor de mussen- en spreuwen eitjes moesten we vaak het dak op. Daar waren ze onder de pannen nog in overvloed. Verder was, voor ons jongens, de voetbal niet weg te denken en behalve de vele "vrije" partijtjes was SVW onze voetbalclub bij uitstek.

's Winters zorgde de natuur voor de nodige variatie. Tjonge, dat waren nog eens winters. Weken, soms maandenlang ijspret en uit de pakken sneeuw die er toen vielen hebben we menige sneeuwhut opgebouwd.

Hechte gemeenschap

Wat mij uit die tijd bijzonder is bijgebleven, zijn de oergezellige burenavonden en verjaardagfeestjes. Je zat dan als kleine jongen met rode oortjes te luisteren naar die stoere verhalen en belevenissen van de familie en de burenen. En wat werd er wat afgelachen. Echt pure gezelligheid. En dan de beleving van Kerstmis, Oud op Nieuw en Sinterklaas. Vooral die laatste is onvergetelijk. Het stoeltje zetten, het jaarlijkse hoogtepunt in ons kinderenleven. Wat hebben onze ouders dit

Dit volkstuintencomplex lag schuin achter timmer-fabriek Kuiters aan de Middenweg. Deze tuinen moesten plaatsmaken voor zwembad De Horst

sprookje van Sint en Piet nog lang bij ons levend kunnen houden.

Ook het kerkbezoek aan de vroegere Dionysiuskerk blijft een vast punt in mijn herinnering. Zondags altijd een volle kerk, met vaak achterin nog vele staande mensen. Bijna onvoorstelbaar als je dit vergelijkt met de huidige tijd. En na de dienst stonden kerkgangers buiten nog lange tijd in groepjes met elkaar te kletsen, werden de laatste nieuwtjes uitgewisseld en de vriendschapsbanden weer aangehaald.

Ook in situaties van ziek en zeer wist men elkaar te vinden en werd er altijd hulp geboden in tijden van nood. Was iemand bevoorrecht met het bezit van een telefoon, dan was het bijna vanzelfsprekend dat deze ten dienste stond van de hele buurt. En ook de bemiddelde eigenaren van de eerste TV's konden stevast rekenen op een schare kijkers wanneer bijvoorbeeld Nederland tegen België moest voetballen. Daarover bestond geen verschil van mening en tekende de goede verstandhouding.

Respect

Dit onderwerp is ook in de huidige samenleving bijzonder actueel. Hoe vaak wordt er vandaag de dag niet verwezen

naar de vroegere waarden en normen en dat die nu zo node worden gemist. En wij, de ouderen, zijn van die generatie en wij hebben ervaren dat het helemaal niet verkeerd is geweest om respect te hebben voor de ouders, de dokter, de onderwijzer, de politie of de geestelijkheid.

Daardoor ontwikkelde je tevens respect richting jezelf en naar anderen. In die vroegere tijd van armoede en schaarste leerde je ook omgaan met tegenslag en werd er geluisterd naar elkaar. In de huidige consumptiemaatschappij is het bekende korte lontje helaas te vaak de oorzaak van veel ophef en verdriet.

Toch heeft alles een keerzijde en kunnen we ons gelukkig prijzen dat wij, de oud Heerhugowaarders, ook de huidige tijd mogen meemaken. Wij ervaren toch dagelijks in welke welvaart en luxe wij nu leven en hoe ons vroegere dorp inmiddels is veranderd in een zogeheten stad van Zon en Kansen. De vooruitgang is onmiskenbaar en de meerwaarde ervan moeten we zelf invullen. Met deze conclusie besluit ik de terugblik op onze jeugd jaren.

HULDIGINGSLIED

In de Overhaal van 2007 hebben we kunnen lezen hoe er in het najaar van 1937 een groot feest werd georganiseerd voor Jan Moejes in verband met zijn deelname in het team, dat de motorzesdaagse in Engeland had gewonnen. Mevrouw Porte - Wit (juf Wit) had in alle spoed een huldinglied gemaakt, dat door Annie Kostelijk op muziek was gezet. En laten wij nu door één van de lezers van dit verhaal, Cees Modder uit de Langereis, worden opgebeld met de mededeling: "Dat lied, waarover geschreven is in het verhaal over Jan Moejes, dat lied, dat heb ik." Natuurlijk willen we U de tekst hiervan niet onthouden.

*Om een sportheld te bewonderen
Hoeft U niet ver weg te gaan
Want de held van 't motorrijwiel
Tref U in deéz feestzaal aan
Wat medailles, goud of zilver
Heeft die al bijeen gereën.
Zo voorzichtig, zo beleidvol
Als Jan Moejes rijdt niet één.*

*Na zesdagen rit in England
Keert het A-team juublend weer
't Heeft de Zilvren Vaas heroverd
Voor klein Holland, grote eer.
Voor van Hamersveld en Moejes
Bakker Schut een luid Hoezee!
En niet minder voor de motor
Voor hun stoere B.M.W.*

*Aan Jan Moejes onze sportheld
Is dit slotcouplet gewijd
Jan, die uitmunt in het rijden,
Lengte en Bescheidenheid (met nadruk,
ritenuto)
Voeg dan Jan nog veel successen
Bij die je al heb vergaard.
Rij eens met je motorrijwiel
Zegevierend om de aard.*

*Refrein:
Laat toch Moejes uit Noord Holland
t Motorstuur nog lang niet los.
Ga maar voort met prijzen winnen
Op je slank benzineros.*

Franc. Wit

*Jan Moejes en zijn echtgenote Grietje Rus, ieder op een motorfiets. Op de achtergrond de waranda van café "de Swan" van schoonvader Ab Rus. In de stal naast het café werd de motorgarage uitgeoefend. Daarnaast werd in 1931 de nieuwe motorzaak met bovenwoning gebouwd.
Foto omstreeks 1930*

Wandelen door de 3e Kil

EEN OMREISJE

Annie Tamis

Een halve eeuw geleden doorsneed de lange Middenweg als enige de polder, maar door de vele nieuwe wegen is dat bijna niet meer te zien.

De Middenweg was de belangrijkste weg waaraan de meeste woningen en bijna alle winkels waren gesitueerd. Tussen de Stationsweg en de spoorlijn naar Hoorn lagen vier onverharde weggetjes, de kilpaden. Annie Tamis haalt herinneringen op aan een wandeling over de derde kil.

Rond 1950 waren er maar enkele zijstraten. Bijzonder waren wel de 4 kilpaden in het centrum van de polder. Het waren onbestrate weggetjes. Ze werden altijd "de kil van..... genoemd", meestal naar de familie die als eerste aan het pad woonde. Zo kenden we de Kil van slager Stam (later Rietbergen) (1), de Kil van bakker Rood (2), de Kil van Petrus Smit (3) en de Kil van Gert Brink (4). Alleen al in de derde Kil (naast Middenweg 277) woonden grote gezinnen met samen ruim zestig kinderen. Er was een diversiteit aan broodwinning.

Grote gezinnen

Op de hoek Middenweg/3e Kil woonde het grote gezin van Petrus Smit. Hij was de vader van pater Jan Smit, Kruisheer, die als missionaris werkte in Nieuw Guinea en daar late vermoord is. Naar hem is de pater Jan Smitschool aan de Van Veenweg genoemd. Moeder Smit bediende de winkel en vader bracht met zijn transportfiets de boodschappen naar de klanten. Daarnaast had hij ook altijd 4 koeien lopen op het weiland achter zijn huis langs het kilpad. Met het vee en de winkel kon hij in het onderhoud voorzien van zijn gezin met 13 kinderen. Iets verderop in het pad was een soort kleine afsplitsing. Helemaal rechts woonde de familie Gert Jak-Schouten, de brandstoffenboer, met 8 kinderen. Hij be-

zorgde met paard-en-wagen bij de klanten eierkolen, briketten, turf, cokes en antraciet. Als er bij zijn opslagplaats door de leverancier een lading eierkolen gestort was, gaf dat zoveel zwart gestuif, dat - volgens mevr. Rood-Groot - de buren hun schone wasgoed wel weer van de lijn konden halen omdat het allemaal opnieuw gewassen moest worden!

Als er te veel zwarte resten van de brandstof bij zijn huis lagen, strooide hij dat uit over het pad, zodat de Kil er extra zwart bij lag. Bij dooiweer was het soms een drassige boel.

Nel Out-Kok ging zondags met klompen aan door de prut tot aan de Middenweg. Ze zette haar klompen bij Petrus Smit onder de heg en ging netjes op schoenen naar de kerk. Op de terugweg wisselde zij weer van schoeisel en zo bleven haar schoenen "knap" voor het volgende kerkbezoek!

Naast Gert Jak woonden Dirk en Jantje Rood-Jonker met 8 kinderen. Dirk werkte bij de polder en Jantje ging te "bakere", d.w.z. vrouwen helpen die in het kraambed lagen. Haar man overleed op 32-jarige leeftijd. Weduwen hadden in die tijd (1948) geen uitkering en moesten zelf de kost verdienen.

Hun buurman was Jan Smit, de "peterolieboer". Je kon daar aan huis je oliebus laten vullen met een trechter op de tuit. Hij ging ook de klanten langs en riep dan aan de deur: "De juffrouw nog olie?!" Piet Schouten met 7

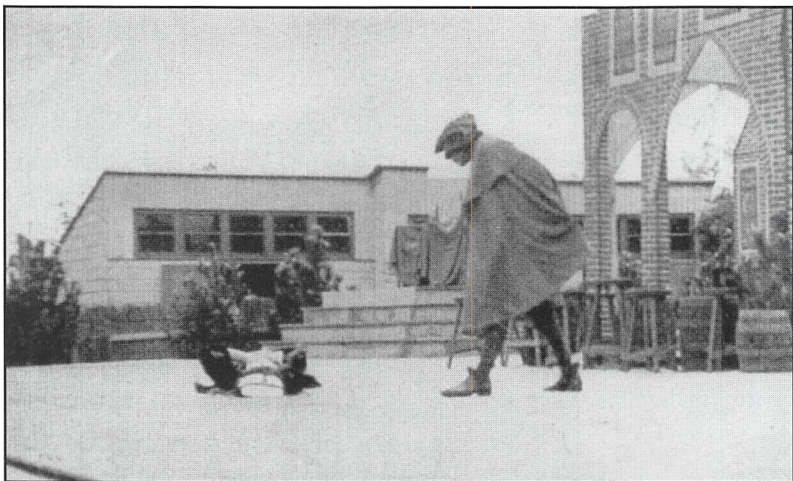
kinderen woonde op dezelfde hoogte en had een tuinderij met kool en aardappelen. Met de schuit ging hij kloetend via de overhaal naar de veiling in Broek op Langedijk. Hij gebruikte de kloet - een lange duwstok - om 't vaartuig vooruit te krijgen in de poldersloot.

De huisvrouwen gebruikten diezelfde kloet wel eens om de zware waslijn omhoog te duwen en te ondersteunen, zodat

Ondergeteekende beveelt zich beleefd aan voor levering van alle soorten

BRANDSTOFFEN.
Concurrerend in prijs.

Heerhugowaard (Zuid). G. JAK.

Dirk Jongkind speelt de rol van Moenen, de duivel, in het openlucht mirakelspel "Mariken van Nimwegen" in 1946

de kleren in de wind konden wapperen! Wasdrogers bestonden er nog niet. Na de viersprong liep het pad nog door naar het westen. Daar woonden in een klein dubbel woonhuisje Dirk Jongkind aan de ene en Piet van Baar aan de andere kant. Als je bij de familie Van Baar in huis was, hoorde je Dirk vaak door de muur heen luid praten, hoewel hij alleen woonde. Later begrepen we, dat hij zijn toneelrol uit het hoofd zat te leren. Hij kon goed acteren. Hij had o.a. de rol van Moenen, de duivel, in het middeleeuwse mirakelspel "Mariken van Nimwegen". Dat werd op 26 mei 1946 in de openlucht opgevoerd door toneelvereniging "De Huygenoten" op het voormalige S.V.W.-voetbalterrein aan de Sportlaan. Dat was bij gelegenheid van het zilveren priesterjubiläum van pastoor Th. Sprenger van de H. Dionysiusparochie te Heerhugo-

Kees Kok in zijn motorschuit met naast hem opa Hoogland, Op de wal Piet Kok, later missionaris in Uganda, Mill Hill

waard-Zuid. Het gebied rondom de kerk werd later 't Centrum genoemd. Het pad liep nog verder naar het westen. De familie Kok had 8 kinderen en Stet 4. Kees Kok haalde huishuur op voor de gemeente en was voorloper bij de begrafenisvereniging "Sint Barbara". Ook was hij vrachtaarder. Met de motorschuit haalde hij groente, b.v. kistjes met slabonen, op bij de tuinders en via de overhaal ging het dan naar de veiling. Het was even schrikken voor hem, toen hij op een dag naast zijn schuit een bundeltje kleren uit het kroos wilde pakken. Er bleek een kind aan vast te zitten! Gelukkig nog op tijd gered en buurvrouw blij natuurlijk want met zoveel sloten was het verdrinkingsgevaar groot.

Vakantiereis

Een jaar lang werd er uitgekeken naar dat ene uitje in de grote vakantie. Dan gingen ongeveer 20 kinderen "op reis" met de motorschuit. Met broodjes en drinken gingen ze aan boord. Niet "aan dek" zoals tegenwoordig, maar gewoon op aardappelkistjes in de open lucht. Voor de veiligheid gingen er ook enkele moeders mee, want er mocht natuurlijk geen kind letterlijk buiten de boot vallen! Met stuurman Kees Kok voer de boot door de poldersloten naar de ringvaart aan de Westdijk. Het gezelschap ging door de sluis naar het "Rijk van de duizend eilanden" richting Camperduin. Het was een soort doolhof van sloten waar je wel de weg moest weten, maar het maakte de tocht wel spannend. Na een wandeling door de duinen werd er op het strand gespeeld en gepicknickt. Het was voor de hele buurt de mooiste dag van het jaar! Niek Schouten Pzn.(79) vertelde dat hij in een bepaald jaar niet met de schuit mee mocht van zijn moeder. Zij had een andere verrassing voor hem in petto. Dat was een splinternieuwe autoped op luchtbanden! Daar had het gezin het hele jaar plezier van. Ze mochten om de beurt het hele kilpad op en neer stappen. Moeder Schouten had als praktische huisvrouw de autoped bij elkaar gespaard met

Bouw van de gereformeerde kerk aan de Stationsweg in 1916. Op de voorgrond links bouwvakker Arie Brink

punten van de kruidenier.

Verder westwaarts woonden de families Groenveld, Vreeker, Epskamp, Melten, Swinkels en Kwaad. In het spoorhuis woonde de seinwachter voor de treinen Alkmaar-Hoorn en Alkmaar-Den Helder. De Hoornse trein had een halte aan de Middenweg. Bij het maken van een wandeling aan het einde van het kilpad kwam je bij de spoorlijn. Als je die overstak, kwam je op het land van boer Appel. Daar liepen 's zomers de koeien en tussen de "vlaaien" door kwam je dan bij de Westdijk.

Daarachter lag de ringvaart, één van de toenmalige "zwembaden" van Heerhugowaard. Menigeen probeerde daar de zwemkunst machtig te worden.

Ook was het goed viswater. Veel jongens ging met hun visgereedschap, dat veelal bestond uit een emmertje, hengeltje en een potje wormen, naar de dijk om te proberen "tuk" te krijgen.

Omreisje

Lopend op de dijk in zuidelijke richting kwam je bij de Broekerhoek, een vroegere los- en laadplaats van voor de export bestemde groenten. Er was aan de kade altijd wel iets bij de boten te beleven.

Het laatste stuk van onze wandeling, als kind noemden we dat ons "omreisje", ging door de rijk beboomde Basserweg, die vanaf 1948 Stationsweg genoemd werd.

Halfweg passeerde je de Gereformeerde kerk, die in 1917 in gebruik was genomen. Verschillende inwoners, o.a. Arie Brink, hebben aan de bouw gewerkt. Bij de kruising met de Middenweg was de meubelzaak van P. Glas (sinds 1928). Daar aangekomen ging het weer linksaf richting de steeds herkenbare toren van de Dionysiuskerk.

Op je klompen, die weer enkele millimeters waren afgesleten, kwam je thuis met een flinke trek. Na zo'n "omreisje" ging een lekker bordje stamppot of broeder met stroop er wel in. Van overgewicht had niemand last. Zo vlak na de tweede wereldoorlog met de hongerwinter had de jeugd nog geen kennis gemaakt met patat, chatten en nintendo, maar genoot van beweging en frisse lucht.

BALLADE VAN HET PLATTELAND

Oh platteland, waar blijf je toch
 waar is al je groen
 je koeien groot en log
 nu blaten de lammeren nog
 maar blijven ze het doen?

Je sloten en je wijde plas
 je bloemen wild en wuft
 tussen wuivend riet en gras
 waar geen stedeling ooit was
 in kleine huisjes op een klufft.

Oh boer, waar ben je gebleven
 ik zie je nooit meer gaan
 op je klompen langs de dreven
 met je hoofd fier opgeheven
 turend naar het goudgeel graan.

Waar is nu je zondags pak
 je zeugen en je haan
 waar is de verse koeienplak
 aan alles had jij altijd lak
 moet het zó verder gaan?

Boer waar is je hok met kippen
 je melkerskruk onder je kont?
 de muren komen tot je lippen

uit de stad komt men nu trippen
 hier is het immers zo gezond.

Oh platteland, waarvan men zei
 het is daar nog zo fris
 staan grauwe huizen rij aan rij
 er komen steeds weer nieuwe bij
 totdat er niets meer is

Waar eens sloot en vaarten liepen
 door het wijde polderland
 daar hoort men nu bulldozers piepen
 weggevaagd worden eik en iepen
 de welvaart loopt wel uit de hand.

Oh platteland, wat was je mooi
 met je eindeloze gras
 met je lucht en geurig hooi
 de velden in hun lentetooi
 en je kostbare gewas

Oh platteland, jij wordt versteend
 en jouw milieu vervuild
 daarover leest men in de krant
 maar.... eenmaal loopt het uit de hand
 en dan.... wordt er gehuild

Auteur onbekend

OUDERAVOND VAN DE JEUGD- BEWEGING IN DE NOORD

Nel Zuurbier-Van Langen

“Hier zijn de welpen met hun groene trui en petjes
De gidsen met hun blauwe jurken en baretjes
en ook de zeeverkenners allen keurig netjes
en de kabouters onze kleine benjamins
Er zijn loodsen en kadetten
onze toekomst voor de jeugd
die ons zullen assisteren
daarom zijn we heel verheugd”

Dit lied, geschreven door Siem de Haan, klonk in de jaren '50 en '60 in café "De Hengstman" van de fam. Baars.

Het was het openingslied van de jaarlijkse ouderavond van de plaatselijke scouting, die toen functioneerde onder de noemer "de jeugdbeweging".

De jeugdbeweging bestond uit groepen kinderen vanaf ongeveer acht jaar. Bij de meisjes begon je als kabouter, het uniform bestond uit een, in mijn ogen poepbruine jurk, opgeleukt met een gele das en een bruin petje met gele strepen. De leidsters van de kabouters werden aangesproken met Rea en Radi.

Na de kabouters werd je gepromoveerd tot gids, gekleed in licht en donkerblauw. De leidsters die hierbij hoorden hadden de titel Guido en Adjuto.

De jongens startten als welp, met een groene trui als outfit, gecompleteerd met een groen petje en een mooie das. De leidsters waren Akela en Baloe. Na de welpen was er de gelegenheid om zeeverkenner te worden. Ook die gingen uiteraard in blauw. Zij werden begeleid door een schipper, stuurmannen en loodsen. De schipper die hier heel lang aan het roer heeft gestaan was schipper Wim Borst.

Al deze groepen kwamen wekelijks bij elkaar voor allerlei activiteiten, aangepast

aan de leeftijd. In de zomer was het kamp het hoogtepunt en in de winter was de ouderavond de hoofdmoot. Deze avond had als doel de ouders te laten zien waarmee hun kinderen zoal bezig waren:

Muziek, natuur, sportieve activiteiten en niet te vergeten een stuk geloofsopvoeding. De binding met de parochiekerk was heel stevig, vandaar ook de grote rol van de, meestal jonge, kapelaan: de aalmoezenier.

Zijn taak was het contact tussen de kerk en jeugd te onderhouden en tevens was hij een multifunctionele stimulator en inspirator.

Er werd tijdens de winterbijeenkomsten heel hard geoefend en dat leidde tot een eerste spannende avond: de generale repetitie!!

De schipper had ook dan het roer in han-

den en dirigeerde met luide stem iedereen naar de juiste plek om zich te verkleeden. Aangezien er maar een paar kleedkamers waren, was daarvoor weinig ruimte. Zo belandden de meeste kabouters en welpen in de schuur achter de grote zaal, waar de familie Baars plaats had voor de auto's van hun veetransportbedrijf. En reken maar dat het daar koud was! Na vele uurtjes oefenen was iedereen er dan toch klaar voor.....

*De kabouters als elfjes
in 1963*

En dan was het echt zo ver: De ouderavond! Alle "artiesten" stonden keurig geschminkt en bloednerveus klaar. De zaal zat vol met ouders, opa's en oma's en allerlei bekenden die dit evenement niet wilden missen. Afvaardigingen van scoutinggroepen uit de omgeving werden ook uitgenodigd, o.a. uit Langedijk, Obdam en 't Veld.

Natuurlijk werd eerst het welbekende openingslied gezongen en dan opende de aalmoezenier de avond en het spektakel, want dat was het, kon beginnen.

*Acrobatiek van
de Zeeverken-
ners*

De kleinsten waren als eerste aan de beurt, meestal waren dat de kabouters die een dansje ingestudeerd hadden. Dat gebeurde op bekende muziek, ik herinner me de Koekoekswals, Circus Renz, de Schommelwals en de Radetzkymars. De choreografie was puur het idee van de leidsters.

Bij de welpen was vaak de natuur een item, maar ook daar was muziek niet vreemd. Bert Mooij herinnert zich dat hij als klein dirigentje voor een heel orkest heeft gestaan met allemaal zelfgemaakte instrumenten, waarop vol overgave "An der schöne blaue Donau" werd geplaybackt!

Annie Smit (welpenleidster in de jaren '50) denkt nog steeds met veel plezier terug aan het repeteren van de kleine toneelstukjes die de welpen in die jaren hebben opgevoerd

De gidsen vermaakten de zaal met kleine toneelstukjes en zang. Zo hebben zij ooit "De wandelclub" van Jasperina de Jong ten gehore gebracht. Er is ook een optreden bekend van een plaatselijke Snip en Snap! Lida van Schagen en Manja Wester.

De zeeverkeners hadden een speciale act, nl. "Standjes". Daar moeten we geen rare dingen bij bedenken, het was gewoon pure acrobatiek!

Er werd lang voor geoefend en het resultaat mocht er iedere keer weer zijn. Het meest spectaculair was de menselijke piramide die altijd weer werd neergezet. Piet Tesselaar en Wil Beers vormden de "fundering", zij waren de sterksten. Het kleinste en lichtste zeeverkenertje moest dan langs alle armen en benen omhoog klimmen. Gerrit Bakker heeft dat een aantal keren gedaan en een dikverdiend applaus van de zaal was dan zijn beloning. Later werd hij hierin opgevolgd door zijn broer Johan. Die was nog kleiner en nog lichter! (Johan Bakker is nu nog steeds als schipper verbonden aan de zeeverkenersgroep Sint Joris)

Playback was in De Noord in de jaren '60 allang niet vreemd meer. Wil Beers werd hier 'wereldberoemd' met zijn "Tom Manders-act". Hij was de perfecte Figaro.

De zeeverkenners hebben ook ooit een prachtige uitvoering van "De Zuiderzee-ballade" op de planken gezet. En als Cocktailtrio heeft een groepje het: "Oe, aa, aa oh grote beer" uitgevoerd. De playbackshow was in De Noord dus allang uitgevonden!

Het onderdeel "Pauze" was voor veel kinderen een hoogtepunt op deze avond. Want wat was het bijzonder als je bij de bar van De Hengstman je eigen flesje Joy mocht bestellen.

Het dikbuikige flesje sinas is voor velen onlosmakelijk verbonden met deze ouderavonden. Later kwam daar het flesje Chocomel bij en was het moeilijk kiezen, want het duurde weer een jaar tot de volgende consumptie.

Belangrijk in de pauze was de verkoop van de vele lootjes voor de verloting want dat moest weer het nodige geld in het laatje brengen.

Na de pauze was er vaak een wat groter toneelstuk, waarin de oudere gidsen en verkenners de hoofdrol kregen. De kleintjes kregen dan een ondersteunende taak. Zij werden uitgedost als bloem of boom.

Zo heb ik zelf als een soort zonnebloem op het toneel gezeten. Een krans van schuimrubber om mijn hoofd, groen crépepapier als blad ergens aan mijn armen. Wat was ik trots, ik had een rol in het "grote stuk".

Er was, volgens goed katholiek gebruik, een vast ritueel als afsluiting: de Mariahulde.

Het meisje met het mooiste lange haar mocht als Maria in een prachtige grot (keurig nagemaakt) gaan staan. Marry Borst heeft deze rol menig keer vervuld. Afgevaardigden van de kabouters, welpen, gidsen en verkenners stonden er in uniform om heen, naast de kandelaars die uit de kluis van de kerk waren geleend. Dan werd er ook weer gezongen:

*Ik ben een kind van Maria,
mijn moeder is zij
en elke dag, zegent zij mij, ja elke dag
Ik ben een kind van Maria
'k ben altijd blij gezind,
Ik ben Maria's kind*

Als deze hulde gedaan was, stond er nog één belangrijk onderdeel op programma: De verloting!!

De aalmoezenier had hier de leiding en samen met Schipper Borst en een paar leden werden de winnaars blij gemaakt met fruitmanden, taarten en metworsten.

Soms waren er ook grote prijzen, zoals een fiets!

Herinneringen

Er zijn veel oud-leden en oud-leidsters en leiders die herinneringen hebben (soms ook niet) aan de ouderavonden.

Kapelaan Broersen, aalmoezenier van 1957 tot 1959 weet zich van de ouderavonden niets meer te herinneren. Wat hij zich wel herinnert van De Noord is de toenmalige pastoor, Remmer, die bij de benoeming van het kersvers kapelaantje zei: "Ik heb jou hier helemaal niet nodig".

De Mariahulde
1963

*De verloting met v.l.n.r.:
Schipper Wim Borst,
René van Schagen en
de aalmoezenier*

Maar omdat hij gestuurd werd door de bisschop is hij toch maar gewoon beleven. Maar wat hem wel is bijgebleven: "De Noord was één en al saamhorigheid"

Kapelaan Broersen heeft een belangrijke rol gespeeld bij de bouw van het latere Dorpshuis. Hij is nu nog actief in een parochie in Zaandam.

Kapelaan de Gooijer (van 1959 tot 1963 heeft wel herinneringen aan de ouderavonden. Hij vond deze avonden een typisch voorbeeld van Noordend's organisatietalent en saamhorigheid. Zijn taak was het bijwonen van de vergaderingen, het stimuleren van alle groepen, hij was daar echt heel goed in, en natuurlijk de geestelijke bijstand.

De opening en afsluiting van de avond was ook zijn taak als geestelijk adviseur. Hij vertelt dat er zelfs meerdere uitvoeringen per keer waren, omdat één avond niet genoeg was.

Marijke de Wit zal de speciale sfeer die er rond de ouderavond heerste nooit vergeten. Het op weg gaan er naar toe, het was dan al donker, gaf haar het gevoel van het "naar de nachtmis gaan"
Zo spannend was het!

Nel van Schagen-Oudemans weet te vertellen dat zij als leidster, samen met kapelaan Steur, de opvolger van kapelaan De

Gooijer, een toneelstuk heeft ingestudeerd over ene prins Pepi.

Gerrit Bakker, jawel, het kleine zeeverkenner van "Standjes", weet nog goed hoe dit onderdeel van de ouderavond tot stand kwam. De aalmoezenier had connecties in Krommenie, waar hij een groep kende die de acrobatiek al goed beheerste. Hij nam de zeeverkenner en hun leiding gewoon een weekend mee uit logeren naar Krommenie en liet hen daar zien hoe het kon worden.

De resultaten zijn bekend!

Bram Groot heeft speciale herinneringen aan de verloting. Zo had moeder Gré ooit de hoofdprijs, een fiets, gewonnen.

Iedereen was natuurlijk reuze blij, want dat was echt iets groots. Jaren later kwam Bram te weten dat zijn moeder de fiets had gewonnen op zijn lootje!
Ik geloof zeker dat hij het haar van harte heeft gezegd.

Zo heeft iedereen zijn eigen verhaal, maar allemaal weten ze nog de aparte sfeer te noemen, het plezier bij de voorbereidingen en de saamhorigheid die nodig was om alles te organiseren.

De ouderavonden waren dan ook een echt hoogtepunt in het dorp, in een tijd waarin televisie nog geen rol van betekenis speelde en zo'n avond echt een uitje was, voor jong en oud!

Dan is het toch gek dat eigenlijk niemand weet hoe en wanneer deze ouderavonden zijn ontstaan!

In Langedijk bestond dit fenomeen al, en iemand zou gezegd hebben; "wat ze in deer kenne, kenne woi ok"

Zou dat echt zo gegaan zijn?

DE GEZONDHEIDSCOMMISSIE

Lou Güse en Jan de Vries

Hoorn werd in 1902 bij Koninklijk Besluit aangewezen als zetel van een gezondheidscommissie met als werkterrein een twintigtal gemeenten in West-Friesland. Eén van deze gemeenten was Heerhugowaard waar o.a een inventarisatie werd gemaakt van de bouwkundige en hygiënische staat van alle woningen.

In het Westfries Archief in Hoorn zijn al deze gegevens nog terug te vinden.

Op grond van artikel 23 van de Gezondheidswet moesten voor (combinaties van) gemeenten gezondheidscommissies worden aangewezen. Dat gebeurde bij Koninklijk Besluit op 25 juni 1902. Hierbij werd Hoorn aangewezen als zetel voor de commissie die als werkterrein een twintigtal gemeenten van West-Friesland zou hebben. Eén van deze gemeenten was Heerhugowaard.

Tot de diverse taken die de gezondheidscommissies op zich namen was het houden van enquêtes, waaronder een uitgebreid woningonderzoek. In 1903 is hiermee een begin gemaakt in de gemeente Heerhugowaard. Van elk pand zijn gegevens genoteerd op een formulier, met daarop een dertigtal vragen.

Zo is de grootte van elke woning bekend, evenals het aantal bewoners en de samenstelling van de bewoning. Voor de hoeveelheid licht en frisse lucht was de inhoud van elk vertrek van belang en het aantal aanwezige vensters, hetzij vast, hetzij beweegbaar. Ook het aantal slaapplekken per vertrek en de afscheiding van deze slaapplekken was interessant. En niet te ver-

geten het soort dakbedekking en het gebruik van hout dan wel steen voor de buitenmuren.

Uiteraard heel belangrijk voor de gezondheidscommissie waren zaken die met de hygiëne te maken hadden. Hoe is de watervoorziening geregeld en met hoeveel woningen wordt hiervan gebruik gemaakt? Kan men het huishoudwater lozen en zo ja, op welke wijze? En dan de vraag of een woning een eigen dan wel een gemeenschappelijk privaat heeft en hoe dit is ingericht. Al dan niet afsluitbaar met een deur? Heeft het gemeenschap met de buitenlucht en is er al dan niet een beerput aanwezig?

Ook wilde men weten of een gedeelte van de woning of erf gebruikt werd voor het houden van dieren. Niet te vermelden hierbij zijn katten en honden die voor het genoegen worden gehouden. En tot slot de vraag of de woning gebreken heeft, last heeft van vocht, lekkage, rook, stank of ongedierte en hoe hoog de huurprijs is. Al deze gegevens zijn, van elke woning in Heerhugowaard, verzameld in het begin van de twintigste eeuw.

Een leuk voorbeeld van dit woningonderzoek is dat van een nog bestaand pand op

De woning Middenweg 88 staat er nog steeds

de Middenweg wijk G nr. 45, tegenwoordig nr. 88, waar indertijd Adrianus (Janus) Boekestein heeft gewoond. Op 15 juli 1903 is een onderzoeker van de gezondheidscommissie langs geweest en heeft de dertig vragen op het formulier ingevuld.

Het totaal van de inwendige oppervlakte bedraagt 36,2 m2 en de oppervlakte van de bijgebouwtjes 12,2 m2. Twee mensen hebben er een slaappleats in een tweetal bedsteden. Voor de watervoorziening is er één eigen regenbak, welke 2 meter achter het huis is gelegen. Hierbij de opmerking dat het water uit de regenbak niet helder is.

Een gedeelte van het onderzoekformulier uit 1903 betreffende de woning van Janus Boekestein aan de Middenweg in Heerhugowaard

Het privaat is een verhaal op zich. Zeven meter achter het huis staat, boven de

sloot, een eigen privaat. Het is afsluitbaar en heeft door de deur gemeenschap met de buitenlucht. Een beerput is niet aanwezig. Zo is er ook geen gelegenheid tot lozing van het huishoudwater.

Tot slot de opmerking dat de woning vochtig is en dat men enigszins last heeft van lekkage. En dat alles bij een huurprijs van 2 gulden per week. Toch aardig om dit alles te weten als u nu over de Middenweg rijdt.....

Bron: Westfries Archief Hoorn
Toegangsnr. 0446.

Archief-titel: Geondheidscommissie Hoorn
Woningonderzoek nr. 2.2.1.1

Uit bezuinigingsoverwegingen zijn de diverse gezondheidscommissies uiteindelijk in 1934 opgeheven

GEMEENTE: (Dorp, Wijk, Buurt, eaz.)		WONING-ONDERZOEK.			GEZONDHEIDS-COMMISSIE, gezeteld te HOORN.				
Heerhugowaard Wijk G nr. 45 Blok No. 1									
Onderzoek No. 4									
1. Datum der opname.	15 Juli 1903				16. Welke zijn de afmetingen der vensters in de vertrekken?	Langte.	Breedte.	Oppervlakte.	
2. Waar ligt gebouw waarin woning zich bevindt? Straat, huisnummer.	aan den Straatweg Middenweg Wijk G nr. 45				16. Zijn zij vast of beweegbaar? Van waar ontsangen zij hun licht?	Langte M. Breedte M. Oppervlakte M ² .	AB	AB	AC
3. Hoeveel woningen bevat gebouw?	Eén				16. Zelf	Zelf	0,40		
4. Wie is eigenaar? Naam en voorletter. Woonplaats. Beroep.	Adrianus Boekestein Heerhugowaard hoeksier				17. Hoeveel personen vinden hun slaappleats in elk der vertrekken?	Boven 10 jaar. M. V.	Beneden 10 jaar. M. V.	Totaal. M. V.	
5. Hoe is woning gelegen? A. aan straat, gracht, plein, B. slop, poort, hofje, nauwe steeg, binnenplaats. Welke is in laatste geval hoogte tegenoverliggend bouwwerk?	aan de Straatweg				17. AB 1 1			1 1	
6. Hoe is de ligging der woning in het gebouw?	VERTREK.	a.	b.	18. Zijn er in één vertrek meerdere slaappleatsen? Zoo ja, zijn deze afgescheiden? Op welke wijze?	AB. 2 bedsteden				
6. Hoe is de ligging der woning in het gebouw?	I	AB. begane grond	op de eerste verdieping	19. Wordt door een of meer personen geslapen in andere ruimten dan die, welke als vertrek zijn aangewezen? Zoo ja, waar? Door hoeveel personen?	neen				
7. Hoogte ligging benedenvloer ten opzichte van straat of weg langs het gebouw.	II	AC. begane grond	in de zolder	20. Waaruit bestaat de dakbedekking? Is de zolder beschoten? Zijn een of meer buitenmuren der woning van hout. Welke? Hoe zwaar zijn de steenen buitenwanden?	pannen niet onder de pannen neen A. Waardborst.				
8. Is de toegang naar de woning gemeenschappelijk? Zoo ja, hoeveel woningen maken daarvan gebruik?	III		in de zolder	21. Welke is de wijze van watervoorziening? Eigen of gemeenschappelijk? Hoeveel woningen maken er van gebruik? Ligging en afstand van de woning?	regenbak Eigen Eén 2 Meter achter het huis				
9. Behoort bij de woning een erf voor of achter? Zoo ja, welke is de oppervlakte? Hoogte ligging ten opzichte van straat of weg langs gebouw.	ja 0,0750 H.A. (Woning, uidegraven) gelijkden Straatweg				22. Heeft de woning eigen of gemeenschappelijk privaat? Waar en op welke afstand van de woning gelegen? Indien gemeenschappelijk, voor hoeveel woningen?	Eigen in de uidegraven 10 Meter voor het huis			
10. Is de woning bewoond? Zoo ja, wie is hoofdbewoner?	Wolter, Aangevuld werkman met bedeld				23. Hoe is de inrichting van het privaat? Al of niet afsluitbaar? Is het in gemeenschap met de buitenlucht, en zoo ja, op welke wijze?	boven de sloot afsluitbaar door de deur			
10. Hoe groot is het aantal bewoners behoorende tot het gezin van den hoofdbewoner?	Boven 10 jaar. M. V.		Beneden 10 jaar. M. V.		Totaal. M. V.				
10. Zijn er bewoners niet tot het gezin behoorende?	/ /				/ /				
	MANNEN.		VROUWEN.		TOTAAL.				

WAT ZIJN STRUKKENTREKKERS?

In de Overhaal van 2007 stond een stukje over de activiteiten van een clubje jongelui die in de jaren vijftig in De Noord optraden onder de naam "De Strukkentrekkers". Naar aanleiding hiervan kwam van verschillende kanten de vraag "wat zijn eigenlijk strukkentrekkers"? Ton Schotten legt het uit...

*Rechtsboven:
In museum de Broeker-
veiling kunnen we nog
een strukkentrekker
bekijken*

Om te beginnen heeft het woord strukkentrekker twee betekenissen a. het is een voorwerp n.l. een stuk gereedschap en b. een persoon. Een strukkentrekker kan dus ook iemand zijn die strukken trekt met behulp van een strukkentrekker. Mogelijk zal een lezer zich onderhand afvragen: Wat is nu in hemelsnaam een struk?

Een struk is de Westfriese benaming van niets anders dan het restant van een vol-groeiid koolgewas (wit, rood of savoye, of groen) dat overblijft nadat de eigenlijke kool is geoogst, dat wil zeggen: van de dikke stengel is afgesneden. Nu zou men kunnen denken dat zo'n koolgewas na deze 'onthoofding' wel zal afsterven maar dat is meestal niet het geval tenzij het b.v. na de oogst in het najaar een keer hard gaat vriezen. Van nature echter gaat de plant na het 'koolsnijden' weer nieuwe scheutjes vormen aan de 'struk', het overgebleven stengeldeel. Met andere woorden: de plant groeit gewoon door. Het gevolg daarvan is dat de strukken van de geoogste koolplanten tijdens een winter nog wat kunnen doorgroeien. Daardoor kunnen ze later bij het spitten en ploegen in het voorjaar minder gemakkelijk worden ondergeploegd. En dit onderploegen moet wel gebeuren om te zorgen dat deze plantenresten in de aarde kunnen verteren en uiteindelijk kunnen dienen als meststof voor de planten. Het onderploegen is ook nodig om te voorkomen dat allerlei ruigte en plantresten aan de oppervlakte van de akker hinder geven bij het eggen, zaaien en planten. Door nu op tijd de stengelresten van

de koolplanten met wortel en al los te trekken met zo'n strukkentrekker kan men verdere groei verhinderen en de grondbe-werking ten behoeve van het latere zaaien of planten makkelijker maken. Dit struk-kentrekken gebeurde vroeger 'met de hand' in het najaar of in de winter. Nu vindt dit plaats met speciale werktuigen die aan tractoren worden bevestigd en waarmee de koolplantresten kunnen wor-den ondergeploegd of kapot gefreesd.

Brandstof

'De Strukkentrekkers'! Een naam die op zichzelf een bepaald tijdsbeeld oproept. Zelf moest ik terug denken aan de oorlogsjaren met name aan het laatste jaar toen er aan alles gebrek was en de hongervinter in West-Nederland veel slacht-offers maakte. In de jaren '44 en '45 was er een groot tekort aan brandstof voor de gewone kachels met name aan antraciet, maar ook cokes, briketten, eierkolen en turf waren schaars en vrijwel uitsluitend verkrijgbaar op de bon. Doordat de be-staande voorraden weldra oprakten en nieuwe aanvoer tot stilstand was gekomen (bevoorrading uit de mijnstreek of het buitenland, werd onmogelijk) kwamen de mensen in gezin en bedrijf in de proble-men. Hoe kom ik aan stookolie, diesel en benzine voor de motoren? Hoe koken we de middagpot gaar en houden we de ka-chel aan? Er werd toen steeds meer (sloop)hout verstoekt en er werden bomen omgehakt, takken en stammen met bijl en trekzaag onder handen genomen om het hout in de kachel of de vuurduvel te kun-nen stoppen. Brandhout werd zo op den

duur ook schaars en tenslotte haast onbetaalbaar. Het gebrek aan brandstof werd zo nijpend dat men tenslotte greep naar een brandstof die men toen misschien wel het allerminst had zien aankomen n.l. koolstrukken! Deze branden immers, mits kurkdroog, als een lier maar ze zijn ook al snel opgebrand. In mijn herinnering zie ik bij het fornuis van mijn moeder een grote strukkenmand staan die voortdurend moest worden bijgevoerd. Het spreekt vanzelf dat alleen tuinders die voor die tijd kool

hadden geteeld en geoogst in staat waren om koolstrukken als brandstof te gebruiken. En dit gebeurde, vanwege het vele werk niet eerder dan wanneer de gewone brandstof nergens meer was te krijgen of onbetaalbaar was geworden.

'De Strukketrekkers'! Een naam die vrees ik, het in onze tijd niet meer zo goed zou doen. Momenteel zou men eerder zoeken

naar iets in het Engels. Kan dat als het over strukketrekken gaat? Nou ja, wie weet!

Be cool! Hit and pull!

Een schuit met kool op weg naar de veiling

COÖPERATIE "DE GOEDE VERWACHTING"

Tekst: Ed Dekker. Foto's Cees Modder, Gerard Blauw
Aris Smit en Ed Dekker

37.

Een advertentie in de Schager Courant van 25 april 1916 wijst op een nieuwe ontwikkeling in Heerhugowaard waaraan na iets meer dan zeventig jaar een einde kwam. De krant meldde de oprichting van de 'Coöperatieve Aankoopvereniging met Malerij' te Heerhugowaard. Over deze coöperatie, beter bekend onder de naam 'De Goede Verwachting', gaat dit artikel.

De bedrijfsgebouwen op de hoek Westerweg/Westdijk tegenover het oudste gedeelte van bedrijventerrein Zandhorst herinneren oudere Heerhugowaarders aan de tijd dat vanaf deze plek boeren in de wijde omgeving werden voorzien van krachtvoer, kustmest en andere agrarische benodigdheden.

De bedrijvigheid op deze locatie heeft een heel ander karakter gekregen. Liefhebbers van antiek, grenen en curiosa kunnen daar nu terecht bij De Lampetkan. Eén loods biedt onderdak aan De Schoof Keukens, Wooninterieurs en Badkamers.

De volledige tekst van de advertentie in de Schager Courant uit 1916 luidt: 'Zij, die nog lid wenschen te worden van de nieuw opgerichte Coöp. Aankoopvereniging met Malerij te Heerhugowaard kunnen zich nog als lid aanmelden vóór of op 1 Mei a.s. bij Jb. de Wit Mz., Oudkarspel; J. Visser Jz., Hensbroek; P. Waker, Veenhuizen; P. Blaauw, Veenhuizen; J. Zomer, Heerhugowaard en bij den secretaris Chr. Vis, Heerhugowaard'.

Gemeenschappelijk

De officiële oprichting van De Goede Verwachting, zoals de coöperatie werd genoemd, volgde op 16 mei 1916. In de oprichtingsakte staat het doel van de vereniging omschreven.

Zij heeft tot doel het voor gemeenschappelijke rekening aankopen van landbouwbenodigdheden in den uitgebreidsten zin en het uitoefenen van het bedrijf der graanmalerij; waartoe door de vereniging de daarvoor benodigde gebouwen, terreinen, machinerien, werktuigen en gereedschappen zullen worden gehuurd of gekocht.

Het eerste bestuur bestond uit voorzitter Pieter Kant uit Heerhugowaard, vicevoorzitter Klaas Molenaar uit Heerhugowaard, secretaris Petrus Blauw Jzn. uit Heerhugowaard (de in de advertentie genoemde Chr. Vis was secretaris van het voorlopige bestuur), penningmeester Aris Schrooder uit Hensbroek, Klaas Kamp uit Hensbroek, Joan Voorthuysen uit Hensbroek en Jacob Zomer uit Heerhugowaard.

Landbouwonderwijzer

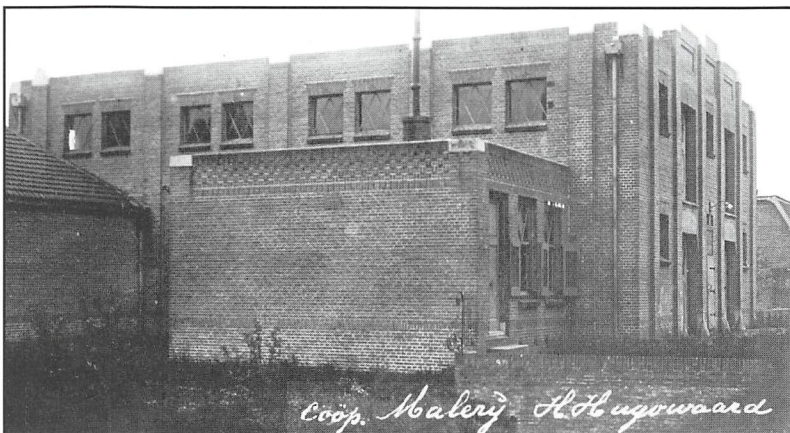
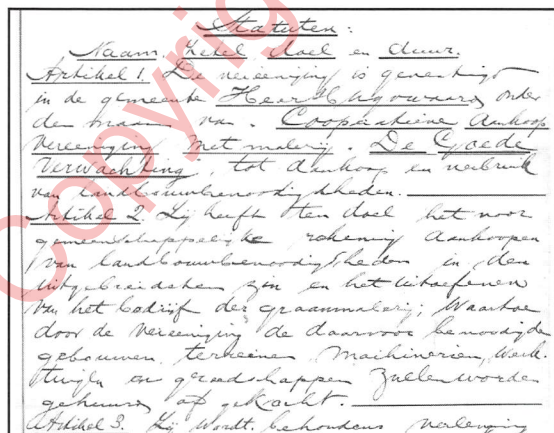
De aanzet tot de oprichting had landbouwonderwijzer M.G. Visser gegeven. Hij was ook hoofd van school III te Heerhugowaard. Visser hield tijdens de wintervergadering 1915/1916 van de afdeling Heerhugowaard van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw een lezing waarin hij de oprichting van een coöpera-

Linksonder:

Het doel van de coöperatie staat omschreven in artikel 2 van de oprichtingsakte, 16 mei 1916.

Rechtsonder:

Kort na de bouw in 1916/1917 van de maalterij, gezien vanaf de Westdijk. Rechts het dubbele woonhuis, bestemd voor de directeur en de molenaar.

tie wenselijk zei te vinden.

De aanwezige boeren namen dit advies ter harte. Bij de besprekingen om te komen tot de oprichting was ook lijnkoekvereniging De Eendracht te Heerhugowaard betrokken.

Met de nieuwe coöperatie werd in Heerhugowaard het voorbeeld gevolgd van

initiatieven op tal van plaatsen in Nederland. De vorming van coöperaties is feitelijk gelegen in een breed onderzoek aan het einde van de negentiende eeuw. Een staatscommissie concludeerde in 1886 dat de treurige toestand van de landbouw vooral was toe te schrijven aan gebrek aan kennis, gebrek aan organisatie en samenwerking, en aan de slechte regeling van het landbouwkrediet. Een

Toegetreden bij de oprichting op 16 mei 1916:

Pieter Kant, veehouder te Heerhugowaard

Klaas Molenaar, veehouder te Heerhugowaard

Petrus Blauw, veehouder te Heerhugowaard

Aris Schrooder, veehouder te Hensbroek

Jacob Zomer, veehouder te Heerhugowaard

Klaas Kamp, veehouder te Hensbroek

Joan Voorthuysen, veehouder te Wogmeer (gem. Hensbroek)

D. van der Busse, landbouwer te Heerhugowaard

Jb. van der Busse, landbouwer te Heerhugowaard

A. Blauw, veehouder te Obdam

C. Appel, veehouder te Veenhuizen

N. Blauw, veehouder te Obdam

P. Meereboer, landbouwer te Heerhugowaard

Jb. Blom, landbouwer te Heerhugowaard

T. Kostelijk, landbouwer te Heerhugowaard

J. Kooij, landbouwer te Heerhugowaard

D. Schrooder, landbouwer te Hensbroek

Jb. Baan, landbouwer te Hensbroek

S. Schrooder, landman te Hensbroek

J. Bommezij, landbouwer te Hensbroek

A. van der Sluijs, landbouwer te Wogmeer (gem. Hensbroek)

Joh. Koning, landbouwer te Hensbroek

Jb. Rootjes, landbouwer te Heerhugowaard

Jb. Bakker, landbouwer te Heerhugowaard

G. Bas, landbouwer te Heerhugowaard

Jn. Gootjes, landbouwer te Heerhugowaard

F. den Engelsen Hzn., landman te Heerhugowaard

P. Renses, landbouwer te Heerhugowaard

C. Bas Gzn., landbouwer te Heerhugowaard

D. Pijper, caféhouder te Heerhugowaard

P. Smit Jzn., landbouwer te Heerhugowaard

K. Bakker Szn., landbouwer te Heerhugowaard

Jn. Wagenaar, landbouwer te Heerhugowaard

P. Bakker Szn., landbouwer te Heerhugowaard

K. Schoen, veedrijver te Heerhugowaard

K. den Hartigh, landbouwer te Heerhugowaard

P. den Hartigh Pzn., landbouwer te Heerhugowaard

C. Kuiper, veehouder te Veenhuizen

J. Druif, landbouwer te Hensbroek

J. Visser Jzn., landbouwer te Hensbroek

B. Visser, landbouwer te Hensbroek

Jb. Groot Pzn., arbeider te Hensbroek

C. Schaak, landbouwer te Hensbroek

J. Gelder, landbouwer te Hensbroek

N. Huigen, landbouwer te Hensbroek

K. van der Eng, veehouder te Hensbroek

Jb. van der Oord Jbn., landbouwer te Wogmeer (gem. Obdam)

H. Hemke, landbouwer te Heerhugowaard

Aris Volkers, landbouwer te Heerhugowaard

Jac. van Slooten, landbouwer te Heerhugowaard

Jacob Hoogland, landbouwer te Heerhugowaard

Jan van Slooten, landbouwer te Heerhugowaard

K. Slotemaker, landbouwer te Heerhugowaard

... (naam onleesbaar), landbouwer te Veenhuizen

Wed. Jn. Druif, veehoudster te Berkmeer (gem. Opmeer)

W. Volkers, landbouwer te Heerhugowaard

J. Bossen, landbouwer te Veenhuizen

P. Beers, landbouwer te Heerhugowaard

K. Dekker, landbouwer te Heerhugowaard

P. Kostelijk, landbouwer te Heerhugowaard

Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Excelsior te Heerhugowaard

Jn. Meijer Czn., landbouwer te Heerhugowaard

A. Prins, veehouder te Veenhuizen

C. Pluister, landbouwer te Veenhuizen

P. Haster, Heerhugowaard

D. Stam, slager te Heerhugowaard

P. Nieuwland Azn., Heerhugowaard

P. de Heer, Heerhugowaard

K. de Jong, Heerhugowaard

M. Krap, landbouwer te Heerhugowaard

Th. van der Meer te Heerhugowaard.

van de maatregelen van de regering was verbetering van het onderwijs en de voorlichting op landbouwgebied. De boeren zelf kwamen ook in beweging. Als reactie op grootschalige knoeierijen van malafide handelaren richtten zij overal coöperatieve verenigingen op voor de gezamenlijke inkoop van veevoeder en kunstmest. De particuliere initiatiefnemers werden hierbij gesteund door de landbouworganisaties.

De eerste leden

Coöperatieve Aankoopvereniging met Malerij De Goede Verwachting kende een moeizame start, in de oorlogsjaren. Bij de oprichting hadden zich 71 leden aangemeld, overwegend afkomstig uit Heerhugowaard en Hensbroek. De meeste leden waren veehouder of landbouwer. In de lijst van de eerste groep leden vinden we ook een veedrijver, een slager en een caféhouder.

Broekerhoek

Het bestuur van De Goede Verwachting kocht in juni 1916 van C. de Boer een stuk land van 1,7 hectare aan de ringdijk van de Heerhugowaard, in de Broekerhoek. Dit perceel lag gunstig voor de aanvoer van grondstoffen per schip. Met bovendien een spoorlijn op korte afstand. Architect H. J. Cramer uit Hoorn kreeg de opdracht een plan te maken voor de bouw van een grote maalderij, met een 22 meter lange steiger aan ringvaart van de Heerhugowaard.

Deze maalderij werd in de zomer van 1917 in gebruik genomen. De bouw van de maalderij vergde een investering van rond 31.500 gulden, de bouw van een dubbele woning (bestemd voor de directeur en de molenaar) 6.000 gulden. Daar kwamen nog bij de kosten voor de benodigde installaties (10.000 gulden) en de elevator (4.500 gulden).

De eerste maanden na de oprichting werkte plaatselijk molenaar J. Bes voor de coöperatie. Hij mocht graan malen en bezorgen voor de vereniging. Vanaf september 1916 deed dat de coöperatie Samenwerking in Opmeer, totdat De Goede Verwachting vanaf zomer 1917 geheel op eigen kracht kon draaien.

Rijknecht

Er werd een paard en wagen (bij Jacob Met) aangeschaft, C. Cornelissen uit Haringhuizen werd aangetrokken als rijknecht. Later werd hij maalknecht. Aris Brouwer, werkzaam bij de nabijgelegen zuivelfabriek De Kroon, werd in 1917 als directeur in dienst genomen. Kunstmest, krachtvoer, zaaizaden, landbouwwerktuigen en brandstoffen, De Goede Verwachting richtte zich op een breed pakket voor land- en tuinbouwers.

Al na vier jaar nam directeur-boekhouder Aris Brouwer ontslag, in 1921. Zijn opvolger, directeur Russen uit Markelo, stapte al na twee jaar op. Het waren moeilijke tijden voor de jonge coöperatie. Onder de nieuwe man Jan Biersteker zette verbetering zich in. Hij was gekozen uit 76 sollicitanten. Jan Biersteker zou liefst veertig jaar op zijn post blijven.

Jan Biersteker, afkomstig uit Broek op Langedijk, wilde wat graag directeur worden. Hij ging bestuursleden af om zijn kandidatuur te bepleiten. Hij ging zelfs zover om Dirk Wit uit Hensbroek kloetend te bezoeken. Wit was toen in het weiland bezig met melken. Biersteker had een schuit geleend om Wit in de vaarpolder te bereiken. 'Hij kan best kloeten', zei Dirk Wit in een bestuursvergadering over de kandidaat.

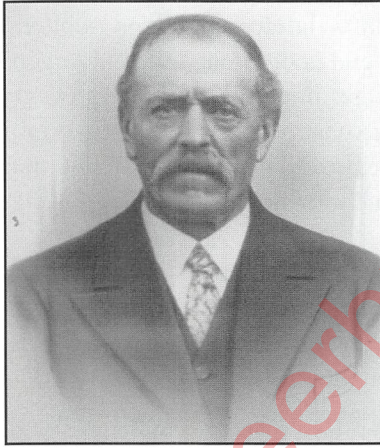
Gert Koog en Jan Tabak brengen de laatste vracht veevoer per paard en wagen, rond 1930. Daarna kwam de vrachtwagen. De knechten rijden op de Middenweg, ter hoogte van café Marlène. Het voer is bestemd voor Petrus Blauw, de man die van 1916 tot 1956 secretaris was van De Goede Verwachting.

Aris Schrooder, veehouder te Hensbroek. Hij was voorzitter van De Goede Verwachting in de periode 1923-1941. Zijn voorganger was Pieter Kant, de eerste voorzitter. Na Schrooder waren voorzitter Frans Spaan (1941-1960), Marinus Blauw (1961-1974), Lou Kalverdijk (1974-1985) en Jan Blauw (1986-1989).

Frans Spaan

Aris Schrooder uit Hensbroek was jaren voorzitter. In 1923 was hij benoemd, als opvolger van Pieter Kant. Hij bleef ook na zijn verhuizing naar Heiloo het voorzitterschap vervullen. Aris Schrooder overleed in 1941 en werd opgevolgd door Frans Spaan. De nieuwe voorzitter boerde enige tijd aan de Boterhuizen. Deze - verdwenen - buurtschap behoorde deels tot Sint Pancras, maar lag binnen de ringvaart van Heerhugowaard.

Langedijker Cabaret

Bij het 40-jarig bestaan, in 1956, bestond het bestuur uit:

Pieter Beers uit Heerhugowaard, Elias Koster uit de Wogmeer, Klaas Modder uit Heerhugowaard, Klaas de Hart uit Hensbroek, Petrus Blauw uit Heerhugowaard, (secretaris), Frans Spaan uit Sint Pancras (voorzitter) en Dirk Wit uit Hensbroek (vice-voorzitter).

Het 40-jarig bestaan werd gevierd met een receptie in café Evers. Het Langedijker Cabaret trad 's avonds op.

De vereniging vierde op vrijdag 23 mei 1941 het 25-jarig bestaan. Het jubileum is op eenvoudige wijze gevierd, gezien - aldus de notulen - 'de sombere tijdsomstandigheden'. Bij deze gelegenheid is als geschenk van de leden het kantoorlokaal gemoderniseerd en van nieuwe meubelen voorzien.

Het werkgebied van de coöperatie bestond die jaren uit Heerhugowaard, de Schermer, Heiloo, Hensbroek, Obdam en omliggende dorpen.

Medeoprichter Petrus Blauw bleef secretaris tot eind 1956. Hij had het secretariaat veertig jaar vervuld. In de ledenvergadering van 12 december 1956 nam hij afscheid. Petrus Blauw boerde op Scherpenheuvel, op de huidige hoek Middenweg/West-tangent. Voor hem was de laatste vracht veevoer bestemd dat De Goede Verwachting bracht met paard en wagen. Rond 1930 kwam de eerste vrachtwagen. Gert Koog en Jan Tabak brachten deze vracht, met twee paarden voor de wagen.

Na het afscheid van Petrus Blauw in 1956 als secretaris nam zijn zoon Marinus uit Heerhugowaard deze taak op zich. In 1961 volgde Marinus Blauw Frans Spaan op als voorzitter. Eind 1960 had Spaan het voorzitterschap neergelegd, na 19 jaar. In totaal was hij gedurende 37 jaar bestuurslid geweest van De Goede Verwachting. Eveneens in 1961 nam Nanne Beers uit Heerhugowaard de taak van secretaris op zich. Later werd

Lou Kalverdijk uit Oudkarspel voorzitter.

In 1963 brak het tijdperk Aris Smit aan. Op 10 mei van dat jaar volgde hij Jan Biersteker op. Die had er veertig jaar als directeur opzitten. Aris Smit was in januari 1951 in dienst gekomen bij de Heerhugowaardse coöperatie. Hij zou in 1990 afscheid nemen. Bij zijn afscheid als directeur, op 10 mei 1963, werd Jan Biersteker koninklijk onderscheiden.

Burgemeester A.F. Molleman spelde hem de onderscheiding op, de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van

Wandplaat, een geschenk van de leden bij het 40-jarig bestaan.

Oranje Nassau. Biersteker heeft een belangrijke rol gespeeld in coöperatief agrarisch Noord-Holland. Hij heeft diverse bestuurlijke functies vervuld. Zo was hij bestuurslid van de Coöperatieve Zuivelbank Alkmaar.

Vanzelfsprekend

De jonge Aris Smit, op 23 juni 1926 geboren in Lutjewinkel en getrouwd met Sita Groot uit Nieuwe Niedorp, had diverse cursussen gevolgd om hogerop te komen. Het was in 1963 voor het bestuur vanzelfsprekend dat hij - boekhouder van de coöperatie - de plek innam van Jan Biersteker.

Smit was al op 17-jarige leeftijd in dienst getreden bij een overslagbedrijf te Kolhorn, een dochterbedrijf van het vroegere Centraal Bureau. Hij werkte er als kantoorbediende voor dertien gulden in de week. Als hij genegen was 'onder de ballen' te lopen, kreeg hij er twee tot vijf gulden bij. Dat buitenkantsje pakte hij met beide handen aan. Na 'Kolhorn' werkte hij onder meer als boekhouder bij coöperatie Samenwerking te Opmeer.

Na zijn benoeming in 1963 tot directeur ging Aris Smit steeds meer samenwerken met de coöperaties 'Langedijk-Noord' in Noord-Scharwoude, 'De Vooruitgang' in Broek op Langedijk en 'De Toekomst' in Nieuwe Niedorp. De Goede Verwachting kocht samen met De Vooruitgang wel eens een bootlading grondstoffen in.

Op 1 januari 1966 volgde een fusie. Langedijk-Noord (opgericht in 1943) en De Vooruitgang (ontstaan in 1948) voegden zich bij De Goede Verwachting. Na de fusie werd over het boekjaar 1966-1967 een omzet bereikt van ruim 2,5 miljoen gulden. Lou Kalverdijk uit Oudkarspel werd voorzitter van het nieuwe bestuur.

Het bestuur van De Goede Verwachting vlak voor de fusie bestond uit:

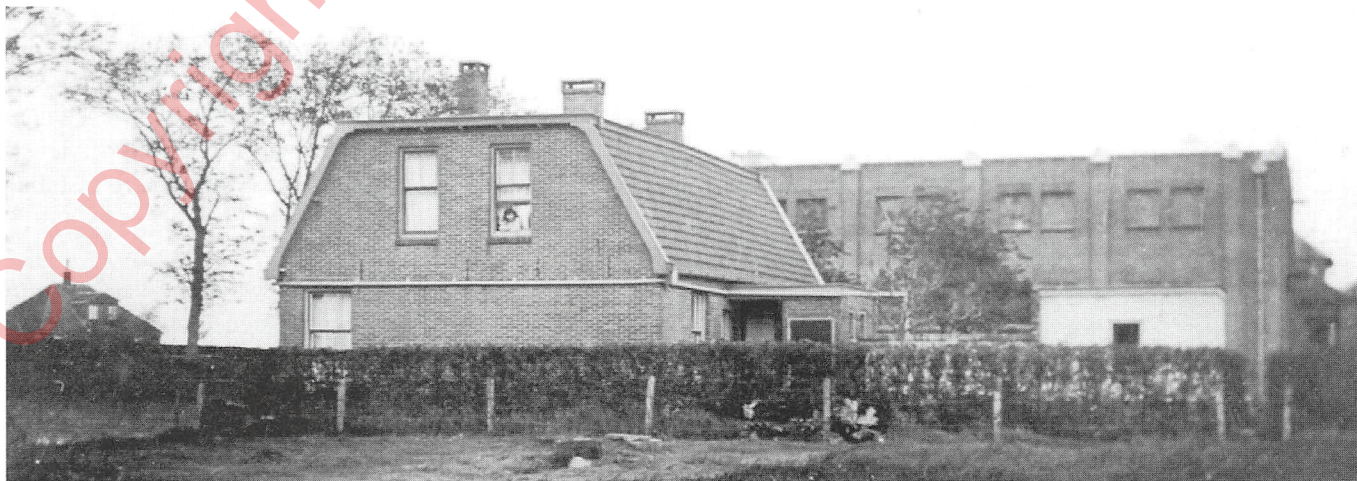
voorzitter Marinus Blauw (land- en tuinbouwer te Heerhugowaard), secretaris Nanne Beers (veehouder te Heerhugowaard), Ariën Pieter Koeman (veehouder te Hensbroek), Johannes Langereis (tuinder te Ursem), Cornelis Muys (veehouder te Heiloo) en Jan Pieter Blauw (veefokker te Stompeteren)

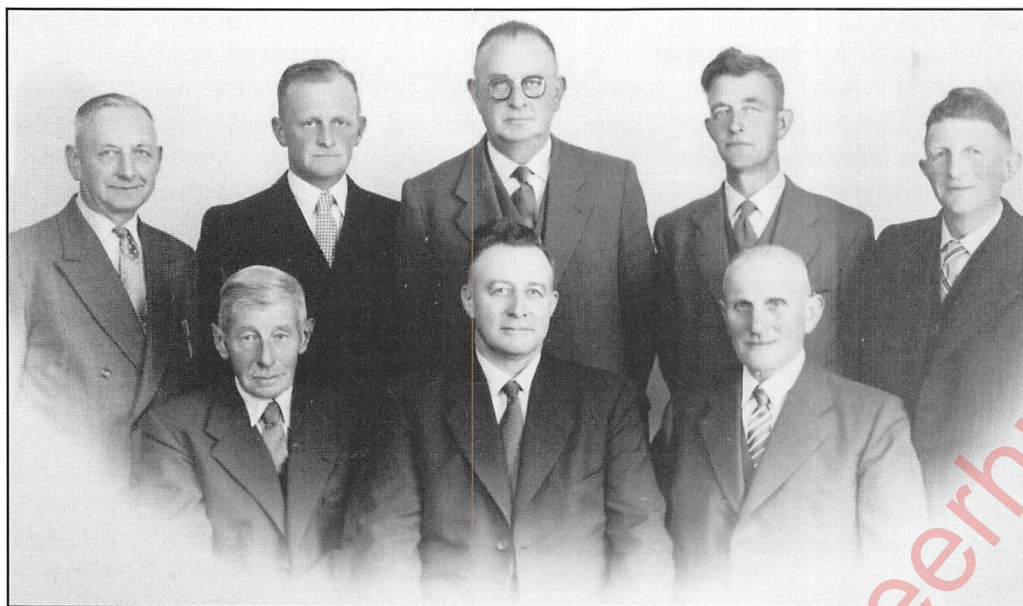
Kort voor de samenvoeging had coöperatie Langedijk-Noord een nieuw gebouwde winkel met pakhuis feestelijk in gebruik genomen. Het pand lag aan water te Noord-Scharwoude. Als de boeren met hun lege schuiten van de groenteveiling in Noord-Scharwoude kwamen, konden ze bij het nieuwe pand kunstmest inladen. Deze vestiging werd gebruikt tot november 1972.

Bijna de grootste

De ruilverkaveling van het Geestmerambacht was aanleiding voor De Goede Verwachting om in Noord-Scharwoude een nieuwe winkel te bouwen, aan de Veilingweg. Het in 1979 geopende ge-

De fotograaf stond langs de Westdijk. Op de voorgrond de dubbele woning, daarachter de malerij. Het eerste huis werd bewoond door de molenaar, het tweede (iets groter) door de directeur. Op het grasveld tussen de woningen en de malerij is later een pakhuis gezet voor kunstmest. De Westdijk is niet zichtbaar. Later is de dijk verhoogd met 1,40 meter, vanwege de verhoging van het waterpeil in de ringvaart (onderdeel van het kanaal Omval-Kolhorn). Links is het dak te zien van een - niet meer bestaand - café aan de overkant van de ringvaart, café De Overhaal.

Het bestuur in 1956, bij de viering van het 40-jarig bestaan.

Vlnr, achter:

Pieter Beers uit Heerhugowaard, Elias Koster uit de Wogmeer, Jan Biersteker uit Heerhugowaard (directeur), Klaas Modder uit Heerhugowaard en Klaas de Hart uit Hensbroek.

Voor: Petrus Blauw uit Heerhugowaard (secretaris), Frans Spaan uit Sint-Pancras (voorzitter) en Dirk Wit uit Hensbroek (vice-voorzitter).

bouw van 1400 vierkante meter was toentertijd bijna de grootste in zijn branche in Noord-Holland.

Klaas Dekker (een oom van mij, Ed Dekker) zwaaide de scepter in deze Welkoop-winkel. Hij maakte in 1982 gebruik van de vutregeling. Jan Boots was later de winkelchef.

Het uitgebreide aanbod van de Welkoopwinkel bestond uit onder meer land- en tuinbouwgereedschappen, bestrijdingsmiddelen en doe-het-zelfartikelen. Ook brandstoffen als benzine en gasolie waren er verkrijgbaar.

De Goede Verwachting beschikte in Kolhorn over een eigen overslagbedrijf, 'De Comak'. Voerartikelen en meststoffen werden ook jarenlang per schip aangevoerd aan de loswal langs de Westdijk. Duizenden tonnen kalkammonsalpeter zijn daar gelost.

Teun van Spengen

De coöperatie vierde in 1965 een bijzonder jubileum. Op 5 februari was Teun

van Spengen het middelpunt van een druk bezochte receptie, hem aangeboden ter ere van zijn 40-jarig dienstverband. Voor zijn verdiensten werd Van Spengen koninklijk onderscheiden. Burgemeester A.F. Molleman speldde hem de ere-medaille in brons op, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. Teun van Spengen was op 6 februari 1925 in dienst van de coöperatie gekomen. Als molenaar. Alle voorkomende werkzaamheden bij De Goede

Verwachting waren bij hem in goede handen.

In de oorlogsjaren zal Teun bij tientallen zakjes graan hebben vermalen tot bloemige meel voor brood, meestal 's nachts. Hij tapte dan clandestien stroom af uit een 'Wehrmachtskabel' om zijn molenstenen te laten draaien.

Als 14-jarige begon Teun van Spengen met werken in een maalderij in zijn toenmalige woonplaats Vinkeveen. Daar leerde hij de molenstenen scherpen, de basis van het molenaarsvak. Al spoedig hanteerde hij zelf de kneus- en bilhamer met succes. Door de molensteen te bewerken met verschillende soorten scherphamers, kon een prachtige snijkant worden opgezet, met overal in de steen even diepe kerven uitgehouwd.

Van Spengen was een vakman in het bilen van de molenstenen. Zoetjesaan verdwenen bij coöperaties de molenstenen. Die maakten plaats voor hamermolens of - voor die tijd - nog modernere installaties.

Bij De Goede Verwachting verdween in 1958 een koppel stenen en drie jaar later het laatste. Daarna maalde Van Spengen met een hamermolen. Ook hij ging met zijn tijd mee. Hij groeide in de maalderij uit tot dé technische man. De gehele

IN DIENST VAN „GOEDE VERWACHTING”

**Teun van Spengen 40 jaar
molenaar in Hugowaard**

Aris Smit, begin jaren tachtig. Hij was directeur van 1963 tot eind 1987.

elektrische installatie kende hij op z'n duimpje. Voorts had hij de zorg voor het onderhoud van de motoren. Daarover zei hij in 1965 in een kranteninterview bij zijn 40-jarig jubileum: „Toen ik bij de maalderij kwam, had ik de zorg over de paarden. Nu over de paardenkrachten.”

'Op het nekkie'

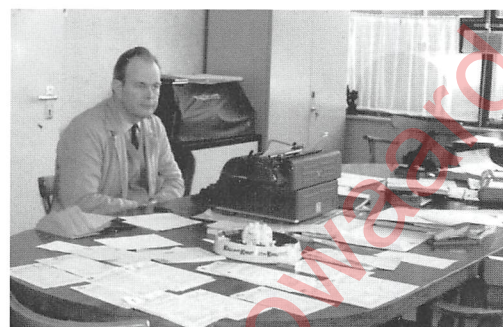
Veel is veranderd in de tijd van Teun van Spengen. Neem het transport. Honderd kilo wegende balen kunstmest moesten in zijn begintijd 'op het nekkie' of op het hoofd uit de voor de wal liggende schepen worden gedragen tot op de pakhuiszolders. Hetzelfde gold voor balen turf-molm en 150 kilo zware balen veekoeken. Gerard Blauw volgde Teun van Spengen op als molenaar. Over Gerard straks meer.

De naam van Jan Boots, de winkelchef in Noord-Scharwoude, is al genoemd. Met de fusie in 1966 was hij meegekomen met 'Langedijk-Noord'. In mei 1988 was hij 40 jaar in dienst. Hij was toen 54 jaar. Een andere bekende naam bij de coöperatie is Ben Paulusma. Voorjaar 1982 werd hij, de boekhouder, uitgeluid. In 1964 was hij in dienst gekomen bij De Goede Verwachting. Op 17 maart 1982 bereikte hij de pensioengerechtigde leeftijd. Eveneens in 1982 werd afscheid genomen van Marinus Blauw. Hij was in het bestuur gebleven nadat Lou Kalverdijk uit Oudkarspel eind 1974 zijn plek als voorzitter had ingenomen. Marinus Blauw heeft in totaal 34 jaar deel uitgemaakt van het bestuur van De Goede Verwachting.

Feest bij de Welkoopwinkel, de vestiging van De Goede Verwachting in Noord-Scharwoude. Geopend in 1979.

Het bestuur was in 1984 als volgt samengesteld:

*Lou Kalverdijk uit Oudkarspel (voorzitter),
Jan Blauw uit Stompvoren (vice-voorzitter),*

Piet Swager Pzn. uit Oudkarspel (secretaris; was in 1980 Cor Met opgevolgd), Gerrit Strijbis uit Zuid-Scharwoude, Jaap Spaander uit Obdam, Jan Lammerschaag uit Koedijk en Piet Timmerman uit Sint Pancras.

Leden van de Raad van Commissarissen waren:

Piet Beers uit Heerhugowaard (voorzitter), Klaas Kaan uit Noord-Scharwoude (secretaris), Jan Gootjes Kzn. uit Heerhugowaard, Nic de Wit uit Heerhugowaard-De Noord en Gerrit van der Roest uit Ursem.

Het aantal leden van de coöperatie was in 1984 410 personen.

Het personeels bestond in 1987 uit:

Bert Bosman (administrateur), Manja Kaan (kantoorassistente), Gerard Blauw (chauffeur), Ab Hofman (chauffeur), Jaap Pie (buitendienst/verkoper winkel), Jan Boots (winkelchef gereedschappen), Jaap Timmerman (verkoper winkel/buitendienst), Ed Baten (verkoper winkel/buitendienst) en Vincent Koeckhoven (winkelchef bestrijdingsmiddelen/buitendienst).

Op in Cavo Latuco

Op 1 november 1987 stopte Aris Smit als directeur van De Goede Verwachting. De vereniging besloot per 7 februari 1989 afscheid te nemen van zijn opvolger A. Verhage uit Dinteloord. Hij bleek niet de juiste man voor de coöperatie te zijn. Smit nam vervolgens de zaken waar. Daarna achtte De Goede Verwachting de tijd rijp om zich aan te sluiten bij Cavo Latuco te Utrecht. Dat gebeurde per 1 januari 1990. Het bedrijf was te klein van omvang geworden. De bedrijfsactiviteiten werden verplaatst naar de vestingen van Cavo Latuco in Heiloo en Noord-Scharwoude.

Voor Aris Smit was de fusie aanleiding de

Het personeel. Vlnr. Jaap Timmerman, Piet van Leijen, Tjerke Mud, Jan Boots, Martine Timmerman, Aris Smit, Gerard Blauw, bestuurslid Marinus Blauw, Ben Paulusma, Gerda Koopman, Klaas Dekker, Ab Hofman en Teun van Spengen. De foto is genomen in 1973.

coöperatie definitief te verlaten. Hij was toen 61 jaar. Meer dan 250 personen woonden zijn afscheidsreceptie bij, op 2 maart 1990. Hij werd waarderend toegesproken door onder anderen Jan Blauw uit Stomptoren als laatste voorzitter van De Goede Verwachting en voorzitter P.J. Verhoef van Cavo Latuco. Cavo Latuco is een coöperatieve aan- en verkooporganisatie voor de land- en tuinbouw in West- en Midden-Nederland. Zij is ontstaan door fusies van een groot aantal coöperaties.

De laatste voorzitter van coöperatieve aan- en verkoopvereniging De Goede Verwachting was Jan Blauw uit Stomptoren. Hij was in februari 1986 benoemd tot voorzitter na het overlijden op 16 december 1985 van Lou Kalverdijk. De naam Blauw is altijd verbonden geweest aan De Goede Verwachting. Medeoprichter Petrus Blauw (40 jaar secretaris) is de grootvader van Jan Blauw, Marinus Blauw (34 jaar bestuurslid) een oom. Piet Swager uit Oudkarspel gaat de boeken in als de laatste secretaris.

Na de aansluiting van De Goede Verwachting bij Cavo Latuco fungeerde het complex in Heerhugowaard enige tijd als afhaaldepot. Werknemer Gerard Blauw beheerde het depot. Daar kwam na anderhalf jaar een einde aan. De vestiging

Heerhugowaard werd per 31 mei 1991 gesloten en Gerard Blauw werd overgeplaatst naar de vestiging in Heiloo van Cavo Latuco.

Het gebouwencomplex is voorjaar 1991 verkocht aan Willem Jonker die er een antiek- en curiosahandel vestigde, De Lampetkan. Het complex bestond uit vijf bedrijfshallen (met een totale grootte van 1685 vierkante meter), kantoorruimte en een directiewoning.

De Stoof

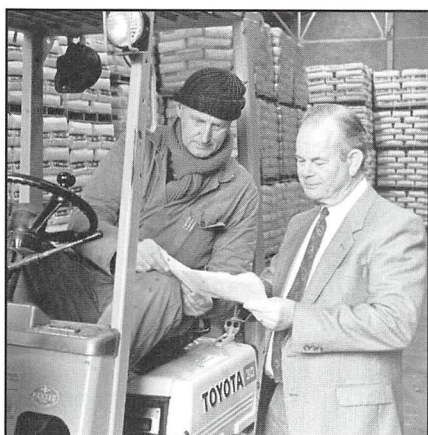
Het volledige complex is begin 2007 gekocht door ondernemer Jeroen Schermer uit Heiloo. Een deel van de gebouwen huurt Willem Jonker voor De Lampetkan. Jeroen (officieel Janroen Gabriël Pieter) Schermer heeft een loods ingericht voor zijn bedrijven De Stoof Keukens & Wooninterieurs en De Stoof Badkamers.

Een bijna zes meter hoge replica van het Amerikaanse Vrijheidsbeeld markeert de ingang van De Lampetkan. Dit beeld is enkele keren in het nieuws geweest. De Friese oudejaarsploeg De Geitefok haalde het gevaarte eind 2001, kort voor de jaarwisseling, weg. Het werd teruggevonden in Oldeberkoop, in het zuidoosten van Friesland. In die omgeving heerste die tijd een stevige concurrentiestrijd tussen oudejaarsverenigingen. Aan het einde van het jaar probeerden deze verenigingen elkaar de loef af te steken bij het traditionele 'togen'. Dat is het wegnemen van materialen, die later worden teruggebracht. Het weghalen van het Vrijheidsbeeld moest herinneren aan de aanslagen van 11 september in de Verenigde Staten. Het beeld kwam ook in het nieuws door de felblauwe kleur. De opvallende verschijning leidde tot bezwaren bij de gemeente. Uiteindelijk mocht het beeld blijven staan en paste Willem Jonker de kleur aan.

Gerard Blauw heeft nog bijna zeven jaar in Heiloo gewerkt. Hij nam in 1998 op 62-jarige leeftijd afscheid van Cavo Latuco. Aan een dienstverband van 34 jaar kwam toen een einde. Hij en zijn

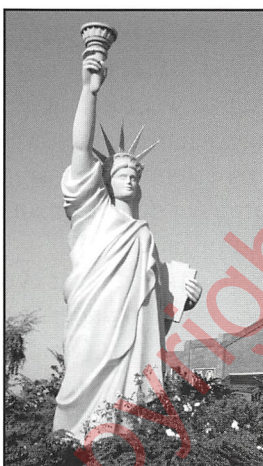
Gerard Blauw

Boven: voorjaar 1990, bij het afscheid van Aris Smit van De Goede Verwachting. Op de hefruck Gerard Blauw.

Rechtsboven: bestuurslid Marinus Blauw overhandigt Jan Boots een cadeau bij diens 25-jarig jubileum bij de coöperatie, 1973. Jan werd later winkelchef van de vestiging in Noord-Scharwoude.

vrouw verlieten in 1992 de woning op het terrein van De Goede Verwachting waarin zij jarenlang hebben gewoond.

Schuiten lossen

Gerard Blauw kwam in 1964 in dienst van De Goede Verwachting. De coöperatie was niet onbekend voor hem. Vanuit het ouderlijk huis aan de

Obdammerdijk in Obdam had hij al gedurende vier jaar in het voorjaar bij de coöperatie gewerkt. „Dat was in de drukke tijd met schuiten lossen.“

In vaste dienst begon hij als hulp in de mallerij. Daarna was hij een aantal jaren moleenaar. Dat was niet lang, want De Goede Verwachting stootte het zelf malen af. Door schaalvergroting was het goedkopers elders te laten malen.

Jarenlang zat hij op de vrachtwagen, afgewisseld met zijn plek in het magazijn. Vanuit Heerhugowaard werkte hij ook in het filiaal te Broek op Langedijk.

Malen en mengen, dat was de eerste jaren vast werk van Gerard. „Allerlei veevoeders maken. En kippenmeel. Van varkensmeel hadden we diverse soorten: zeugenmeel, biggenmeel, opfokmeel.“ Lijnkoek voor de koeien, kippenvoer, allerlei producten leverde De Goede

Verwachting. De grondstoffen werden eerst per schuit aangevoerd. Later ging al het vervoer over de weg. Ab Hofman was zijn collega-chauffeur.

Over het vrachtwerk zegt hij: „Ab deed het bulkgoed, ik het zakgoed.“ Met zijn lichtgroene DAF-vrachtwagen kwam Gerard bij veel boeren in de wijde omtrek. Zijn werkgebied werd steeds groter. „In totaal heb ik 25 jaar op de vrachtauto gezeten.“

Op z'n duimpje

De overstap in 1991 naar Heiloo betekende een grote verandering. Na zijn afscheid in 1998 kreeg Gerard volop tijd voor zijn hobby's, zoals zingen en het Poldermuseum Heerhugowaard. En ritjes maken met de auto. Voor hem in Noord-Holland geen tom tom. Bij De Goede Verwachting heeft hij onze provincie op z'n duimpje leren kennen

Belangrijkste bronnen:

Boek '10 jaar Cavo Latuco, 100 jaar Coöperatieve land- en tuinbouwverenigingen in West- en Midden-Nederland', Hans Ellenbroek, 1999, uitgave Cavo Latuco

Gesprekken met en gegevens van Gerard Blauw en Aris Smit, beiden te Heerhugowaard

Gegevens van Cees Modder te Hoogwoud

Notulen vergaderingen bestuur De Goede Verwachting 1919-1964, 1977-1989

Register leden De Goede Verwachting 1919-1919

Met dank aan Cees Modder, Gerard Blauw en Aris Smit voor het beschikbaar stellen van foto's.

EEN VERMAKELIJKE HERINNERING UIT DE OORLOGSTIJD

Ton Schotten

Tijdens de Duitse bezetting van Nederland die duurde van mei 1940 tot mei 1945 kwam er, naar mate de tijd vorderde, steeds meer gebrek aan arbeidskrachten in de Duitse (oorlogs)industrie. Iedere Duitser die hoe dan ook in aanmerking kwam om dienst te doen in het Duitse leger, werd aan de gewone maatschappelijke dienstverlening onttrokken, waardoor deze volledig ontregeld dreigde te raken. Dit probleem probeerde men op te lossen door o.a. met vrouwen maar ook met krijgsgevangenen, minderjarigen en invaliden de opengevallen werkplekken op te vullen. De bezetter maakte dan ook in ons land reclame met aantrekkelijke lonen en andere voordeeltjes om arbeiders te bewegen in Duitsland te komen werken. Deze werklieden kwamen echter niet in groten getale opdagen zoals wel te verwachten was. Uiteindelijk ging de bezetter er toe over alle mannen van een bepaalde leeftijd te verplichten zich te melden bij de z.g. Arbeidsdienst.

Toen dat ook niet hielp werd er eenvoudigweg werkvolk op straat aangehouden en regelrecht op transport gezet richting Duitsland. Om aan deze gang van zaken te ontkomen moesten men proberen uit het zicht van de Duitse instanties en eventueel de gewone politie te blijven. Daarvoor moesten met name de oudere

jongens en mannen noodgedwongen wat men noemde 'onderduiken'. Daartoe gingen ze meestal verhuizen naar een ander adres, liefst ver van huis.

Zo hadden we bij ons thuis ook zo iemand 'over huis' d.w.z. werkzaam in het bedrijf, met inbegrip van kost en inwoning. Deze jongeman voelde zich bij ons thuis, was bovendien ijverig en leergierig. Onder andere wilde hij goed Nederlands leren spreken en minder aangewezen zijn op het Westfriese dialect.

Toen we op zekere dag bezig waren met de oogst van dikke witte kool, waarbij van die grote koolsnijmessen werden gebruikt, deed zich op een bepaald moment een soort spraakverwarring voor. De grote koolmessen werden n.l. meestal geslepen op een ronde, natte zandsteen die met een slinger in beweging werd gebracht. Aangezien de messen weer wat moesten worden aangescherpt, zei de jongeman tegen mijn vader:

'Jan, ik ga eerst maar even sleipe'. En mijn vader heel verbaasd: Sleipe? Om deuze

toid'. En de ander toen: 'Noh ja! Ik heb 't over de messe vanzelf!' Mijn vader weer: 'Oh, je bedoele sloipe! Had dat den zoid!'

METIUS

Tekst en beeld: Ton Schotten

In 2004 verscheen een boek met de titel: 'De geschiedenis van de Nederlandse Natuurwetenschap'. In dit boek staan boeiende levensbeschrijvingen van een heel rijtje natuuronderzoekers en wetenschappers. Aan o.a. dit boek heb ik een aantal gegevens ontleend om iets te kunnen schrijven over iemand die destijds nauw betrokken is geweest bij de realisering van de polder Heerhugowaard; METIUS..

Deze deskundige, één van de pioniers op het gebied van het droogleggen van grote binnenwateren, die zichzelf dan ook 'ingenieur' noemde, was de jongste zoon van de bekende Alkmaarse vestingbouwer Adriaen Anthonisz, bijgenaamd Metius. Van deze voorname burger die ook een aantal jaren burgemeester van de Kaasstad is geweest, werd een aantal jaren geleden een standbeeld opgericht op de Noorderkade. Men ziet Adriaen daar staan in gebogen houding, turend in oostelijke richting over een richttoestel dat toentertijd door landmeters werd gebruikt.

Zijn zoon Anthonius ontwikkelde eveneens een grote bekwaamheid in het opmeten en in kaart brengen van grote landelijke gebieden en watervlakten. Zo moet hij vóór 1630 ooit de Grote Waert hebben opgemeten toen die 's winters tijdens een vorstperiode in een grote ijsvlakte was veranderd en de landmeters daarvoor zonder veel moeite de meetpunten konden bereiken waar ze hun apparatuur dienden op te stellen.

In 1631 voltooidde Antoon Metius de z.g. manuscriptkaart waarvan een afbeelding bij dit artikel is opgenomen. Dit met tekenstift en liniaal op papier aangebrachte lijnenpatroon van kavels, tochten en wegen, heeft de kopergraveur Claes Jansz. Visscher vervolgens in spiegelbeeld overgebracht op

een koperen plaat om met zijn burijn (een hardstalen metaalgutsje) alle lijnen, lijntjes, krulletjes, cijfers en letters te vervangen door minuscule groefjes in het metaal waarin vervolgens de inkt werd gewreven. Met behulp van een drukpers kon men dan met zo'n plaat meerdere afdrukken (gravures) maken.

Deze 'reproducties' bracht men naderhand in omloop onder potentiële kopers van land c.q. geldschieters om belangstelling te wekken voor de financiering van een project waarvan het succes geenszins bij voorbaat vast stond. Deze vorm van landwinning, de droogmakerij, was immers niet zonder risico doordat men er nooit zeker van kon zijn dat de beoogde baten de kosten inderdaad zouden dekken, laat staan overstijgen. Er moest daarom informatie voor handen zijn om een inschatting te kunnen maken van de resultaten die men in de toekomst wilde bereiken met de drooglegging en de verdere ontsluiting van dit welbekende Westfriese binnenmeer. Eén van de middelen om interesse te wekken voor met name de kavels die zouden worden afgebakend en de wegen, sloten en vaarten die de 'projectontwikkelaars' in gedachte hadden, was de uitgifte van de al eerder genoemde gravures.

Mede op basis daarvan konden geïnteresseerde kopers van gronden die bestemd en geschikt werden geacht voor akkers en weiden, hun verwachtingen baseren van de eventueel mogelijke revenuen in de toekomst.

Claes Visscher heeft zowel grote als kleine gravures gemaakt. In de vitrines van het Poldermuseum van Heerhugowaard zijn de originele, onderhand eeuwenoude en niettemin ongeschonden koperplaten nog te zien. Ze behoren naar mijn mening tot de belangwekkendste stukken van het poldermuseum.

Om nu terug te komen op Antoon Metius, deze was, zoals eerder gezegd,

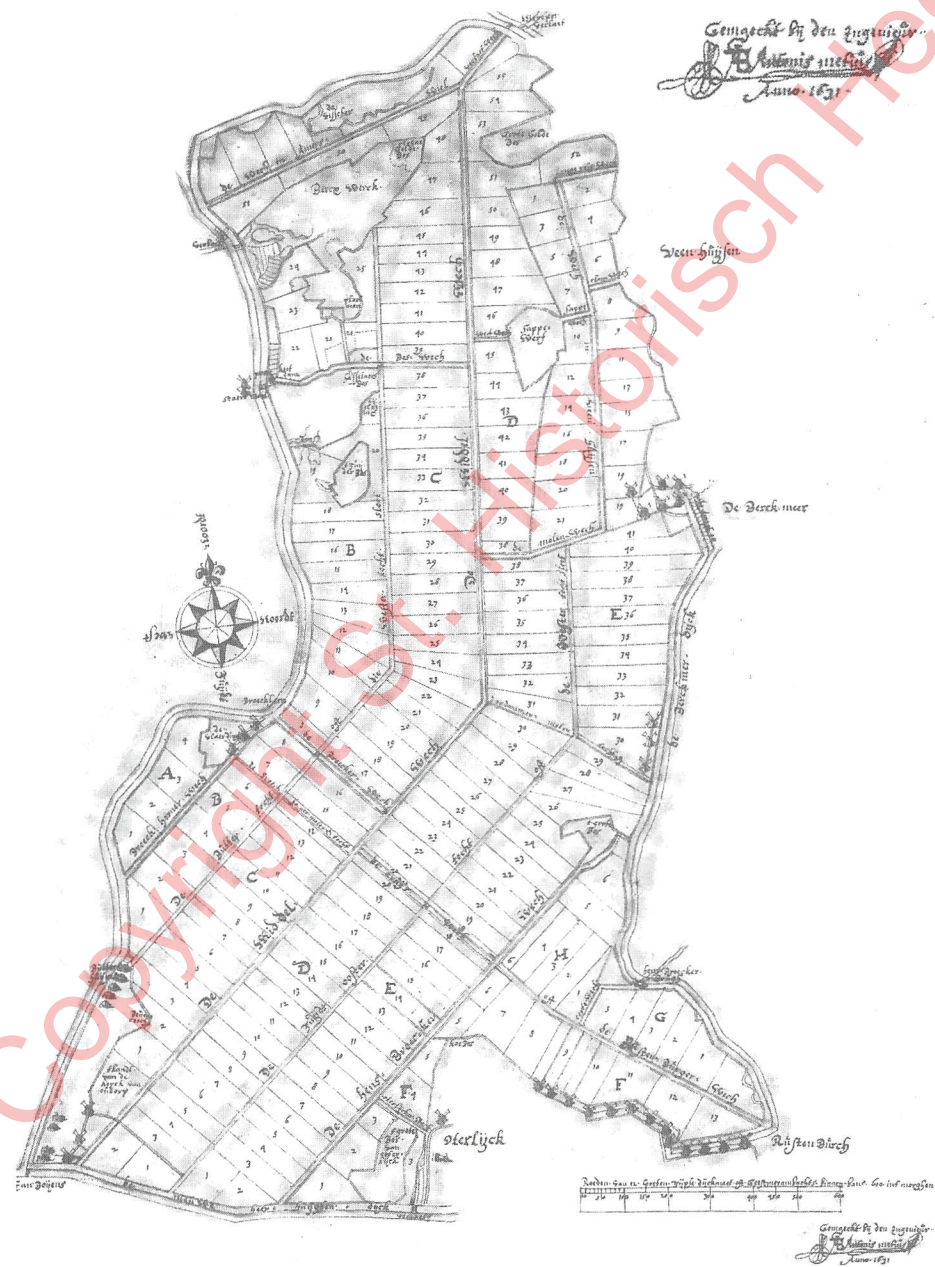
Adriaen Anthonis Metius

de jongste zoon van een bekend persoon. Zijn vader was o.a. een vriend en vertrouweling van prins Maurits, een zoon van Willem van Oranje. Metius sr. had bovendien twee zonen die later een zekere bekendheid verwierven. De oudste werd een verdienstelijk astronoom en de middelste een professor in de wiskunde aan de toenmalige bekende Friese universiteit in Franeker. De jongste evenwel (geboren in 1571 en overleden in 1648?) stapte later, zoals gezegd, ten dele in vaders voetsporen. Antonis (zo spelt hij zelf zijn naam

soms!) is van groot belang geweest voor de drooglegging van de Grote Waert vanwege zijn technische bemoeienissen daarmee. Een aantal belangwekkende voorwerpen die verband houden met de inpoldering die onder zijn leiding is uitgevoerd, herinneren ons daar aan. Met name de bovengenoemde gegraveerde koperplaten die pas rond 1980 (weer?) aan het licht werden gebracht. Een groot aantal mensen hebben ten tijde van de op- en inrichting van het poldermuseum van Heerhugowaard (rond 1980) 'verse' afgedruken (groot of klein en gedrukt bij de Fa. Clement in Amsterdam) van de opnieuw ontdekte koperplaten aangekocht, al of niet ingekleurd in handwerk. Er is al heel lang geen enkel exemplaar meer van deze 'verse waar' te krijgen in de museumwinkel.

De manuscriptkaart van Antoon Metius uit 1631

Antoon Metius had ook een soort waarmede. Dat waren zijn naam en handtekening op de schetsen en tekeningen. Zijn naam was uiteraard een verwijzing naar zijn afkomst, maar allereerst naar zijn onbetwiste vakmanschap. Er is maar weinig bekend over deze Antoon Metius. Ik ken geen portret van hem en evenmin een levens- of persoonsbeschrijving. Wellicht kan men ergens iets over hem opdiepen uit de archieven van de polder. De bij dit artikel getoonde ('bouw')tekening van de nieuwe polder is recht toe, recht aan, zonder tierelantijnen, gewoon een globale schets van het geraamte dat past in de vorm van het vroegere grote meer, een vorm met een natuurlijke oorsprong.

UIENHOPEN

Tekst: Ton Schotten

Op bijgaande foto, die een eeuw geleden werd gemaakt, zijn de traditionele “uienhopen” te zien waarin gedurende het najaar en de winter de uien werden bewaard. Deze z.g. “bewaargroente” werd meestal gedurende de winterperiode verkocht aan de groentehandel. Eeuwenlang gebeurde deze tijdelijke opslag in cilindrische bouwsels die werden gemaakt van stevig, lang en enigszins ruig riet (bladriet). De rieten cilinders werden aan de buitenkant versterkt met wilgentenen of dik ijzerdraad. Ook de kapjes er bovenop werden op deze manier gemaakt en geborgd met ijzerdraad of touw. Doordat de wind enigermate door de rieten wand kon spelen werden de uien tot in het hart van de hoop kurkdroog. Er ontstond dan ook geen broei of rot in. Bovendien speelde mee dat

hoe droger de uien waren, ze minder gevoelig werden voor bevroering. In later jaren kwam ook de bewaring van uien in z.g. “rennen” in gebruik. Rennen bouwde men grotendeels op uit met gas gespannen houten elementen waardoor ook voldoende ventilatie mogelijk was.

Tegenwoordig worden de uien opgeslagen in schuren met mechanische ventilatie en eventueel koelmachines.

De uien zijn dan vaak houdbaar tot een jaar na de oogst.

Uienhopen in de omgeving van het Geestmerambacht Omstreeks 1906

WIE, WAT, WAAR...?

Uit de collectie van Jan de Vries weer een aantal foto's waarvan we niets of slechts weinig weten. Maar u kunt ons wellicht helpen. Waar of wanneer zijn de foto's genomen en wie of wat staat er op? Weet u er iets over te vertellen laat ons dat dan even weten. U kunt bellen naar 072 - 57 132 93 of stuur een mailtje naar historisch.heerhugowaard@quicknet.nl

Vu023A

Drie foto's van een feestelijke optocht. Het lijkt er op dat dit in de oorlogsjaren '40 - '45 plaatsvond of kort na de oorlog. Op het vrachtwagentje op de onderste afbeelding staat de tekst;

Vu023B

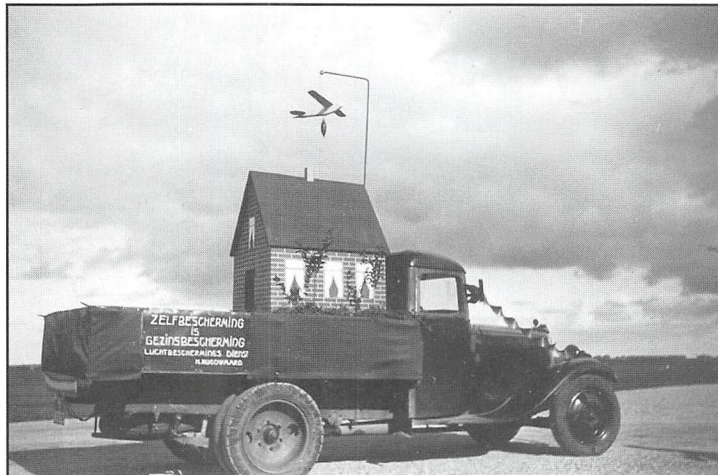
*Zelfbescherming is gezinsbescherming
Luchtbeschermingsdienst
H.Hugowaard*

Ter gelegenheid van wat werd deze optocht gehouden en waar?

Het zou de Jan Glijnisweg kunnen zijn...

Weet u het?

Vu023C

Vu022

Een bezoek aan Schiphol op 9 mei 1949 is alles wat we van deze foto weten. Wie weet er meer?

Accordeonorkest "Vita Accordeonistica" in café De Swan. Wie kan hier meer over vertellen?

Vu021B

DE HEER VAN VEENHUIZEN VERDIENT GOED ONDERKOMEN

Tekst: Ed Dekker Foto's: collectie auteur

Zo'n bijzonder praalgraf in de Heerhugowaardse buurtgemeenschap Veenhuizen en zo'n slecht onderdak. Dat moet anders, vinden de inwoners van Veenhuizen. Tijd voor actie. Voordat het te laat is. De eeuwenoude graf tombe verdient het om middelpunt te worden van jaarlijks terugkerende activiteiten waarbij de gehele gemeenschap en omgeving worden betrokken.

*Rechtsboven:
Het kerkgebouw aan de Kerkweg in Veenhuizen. Het is gebouwd in 1965. Een procedure tot aanwijzing als gemeentelijk monument is zomer 2008 gestart.*

Het praalgraf van Reinout van Brederode in het voorportaal van het Veenhuizer kerkje. Van Brederode was jarenlang Heer van Veenhuizen, van 1582 tot zijn dood in 1633. Het voorportaal is dringend toe aan vervanging.

In het kleine kerkje van het dorp Veenhuizen is een bijzonder monument te vinden. Een rijksmonument, het oudste van de vijf rijksmonumenten in Heerhugowaard. Het is het praalgraf van Reinout van Brederode (1567-1633). Als Heer van Veenhuizen had Reinout het jaerlang voor het zeggen in Veenhuizen.

Reinout van Brederode ligt - in albast - in het voorportaal van het kerkje. Het praalgraf is een van de weinige graf tombes in heel Nederland uit de eerste helft van de zeventiende eeuw. Nergens zo noordelijk in Noord-Holland is zo'n praalgraf te vinden.

Zeldzaam voorbeeld

Deskundigen noemen het Veenhuizer grafmonument een zeldzaam voorbeeld

van dit genre in de grafkunst. Op een steenen plaat, aan het voeteneind, staat wie het monument hebben opgericht: zijn vrouw en kinderen.

Reinout van Brederode was niet zomaar een Heer. Behalve Veenhuizen was hij eigenaar van de toenmalige heerlijkheden Spanbroek, Oosthuizen en Kwadijk. Van 1582 tot zijn dood was Van Brederode Heer van Veenhuizen.

Hij was een man die heel wat in de melk had te brokkelen. Meer dan twintig jaar was hij voorzitter van de Hoge Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland, het hoogste rechtscollege van het land. Hij behoorde tot het groepje edelen dat de Ridderchap van Holland vormde.

Laatste rustplaats

Nooit heeft Reinout gewoond in Veenhuizen. Wel had hij er een huis. Hoe nietig ook op de landkaart, deze belangrijke persoon koos Veenhuizen als zijn laatste rustplaats.

Het huidig kerkgebouw - oecumenisch in gebruik - dateert van 1965. De waardevolle graf tombe heeft sindsdien een plek in het kleine voorportaal. De gisant (afbeelding van een dode) is voornamelijk vervaardigd rood geaderd witte albast, uit het Engelse Nottingham.

De graf tombe is een monument om zuinig op te zijn. De gemeenschap van Veenhuizen - hoe klein ook - ziet het als haar taak om het bijzondere object in verantwoorde omstandigheden over te dragen aan volgende generaties. Het dorp kan dat niet alleen. Daarbij is uw hulp nodig.

Scheuren en lekkages

Het voorportaal verkeert in slechte staat. Het eenvoudige stenen gebouwtje vertoont scheuren. Met lapmiddelen wordt voortdurende lekkage te lijf gegaan. Dit kan zo niet langer. Een afdoende oplossing is dringend noodzakelijk. Reinout van Brederode verdient een passend onderkomen. Het praalgraf verkeert na een ingrijpende restauratie in goede staat - nu de behuizing nog.

De Veenhuizer gemeenschap heeft zich eerder met veel succes ingezet voor de renovatie van het kerkgebouw en de klokkenstoel (met daarin een uit 1460 daterende klok; een gemeentelijk monument). Eveneens met veel zelfwerkzaamheid hebben de bewoners hun schouders gezet onder het behoud van het plaatselijke café als dorps-huis.

De Stichting Tot Behoud Praalgraf Veenhuizen zet zich in voor de realisatie van een knap onderkomen voor Reinout van Brederode.

De bouw van een nieuw voorportaal kost ongeveer 250.000 euro. Het ontwerp - vervaardigd door een van de inwoners - is goedgekeurd door de gemeente. Een Veenhuizer aannemer zal de bouw uitvoeren. Door het dorp in allerlei opzichten nauw te betrekken bij het project, blijven de kosten zo laag mogelijk. Voor de financiering van het plan is de Stichting Tot Behoud Praalgraf Veenhuizen volledig aangewezen op subsidies.

Publieksdagen

De bijzondere graftombe is een groot publiek waard. Daarom wil de Stichting Behoud Praalgraf Veenhuizen meer bekendheid geven aan het rijksmonument. Met Reinout van Brederode als bindend element wil de stichting jaarlijks een pu-

bliksdag organiseren, met activiteiten die zijn gericht op verschillende leeftijdsgroep. Hierbij wordt gedacht aan een lezingencyclus, een historisch getinte markt en educatief opgezette fiets- en wandeltochten met het kerkgebouwtje als startpunt.

Op deze wijze staat de geschiedenis van Veenhuizen - als oud dorp in de jonge gemeente Heerhugowaard - één dag in het jaar centraal.

Het is de bedoeling om deze activiteiten een brede opzet te geven. Zoveel mogelijk mensen uit

Heerhugowaard - en omgeving! - moeten in de gelegenheid worden gesteld om kennis te nemen van de historische rijkdom in Veenhuizen. Het praalgraf verdient ruime aandacht!

Bij het organiseren van uiteenlopende activiteiten kunnen andere organisaties worden ingeschakeld.

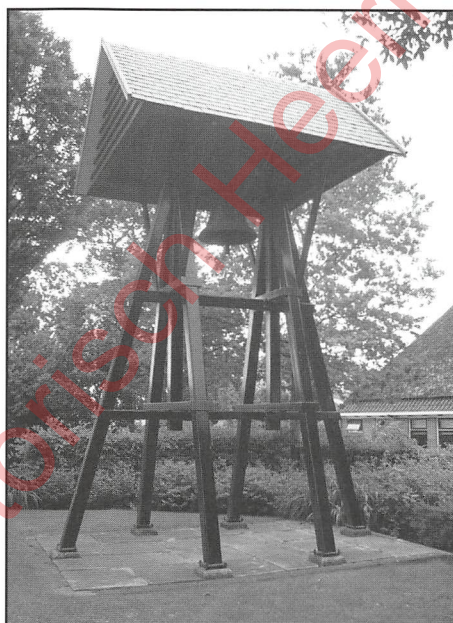
Oudheidkamer

Voorts zijn er plannen om de functie van het kerkgebouwtje uit te breiden met die van oudheidkamer, op pu-

bliksvriendelijke wijze gericht op de historie van Veenhuizen.

Een extra mogelijkheid om het praalgraf in bredere kring onder de aandacht te brengen, is de aanwijzing van het kerkgebouw als trouwlocatie.

Samen met Reinout van Brederode - een man van formaat - wil het Veenhuizer kerkje uitgroeien tot een cultureel bruisende plek in het oudste en gaafste bewaard gebleven deel van de stad Heerhugowaard. Het kerkje is het waard om vaker te gebruiken dan alleen voor een spaarzame viering, de traditionele oogstdankdag en de jaarlijkse herdenking van drie in Veenhuizen omgekomen oorlogsvliegers die achter het kerkje hun laatste rustplaats hebben gevonden.

De klokkenstoel naast het kerkje. Daarin hangt de klok die in 1460 is gegoten. Het voorwerp is gemeentelijk monument. De klokkenstoel is gerenoveerd met veel inzet van de Veenhuizer gemeenschap.

Geschiedenis: boeiende wetenschap

Iets dat mogelijk kan gebeuren
Anders gezegd, geschieden kan;
Wat een vooruitzicht lijkt te wezen
Daar is men niet echt zeker van.

De toekomst zien wij nader komen
En gaan wij hoopvol tegemoet
Maar men kan geenszins zeker weten
Of die ons kwaad zal doen of goed.

Tijd die behoort tot het verleden
Ligt achter ons en ieder weet
Dat een terugblik ons kan tonen
Of die verstandig is besteed

Wat men nu weet van vroeger tijden
Kortom; van de geschiedenis
Is feitenkennis die afkomstig
Van veel geleerde lieden is

Geschiedenis! Wat wil dat zeggen?
Verleden tijd nader bezien?
En wat dan wel? De crisisjaren?
Of een heel ander feit misschien?

Geschiedenis of de historie
Zoals die ook wel wordt genoemd
Zij telt de jaren, noemt de namen
Van wie berucht was of beroemd.

Historie is van veel verhalen
De onuitputtelijke bron
Met vele wetenswaardigheden:
Wat gebeurd is; hoe dat kon.

"Uren, dagen, maanden, jaren
Vlieden als een schaduw heen"
Schreef een dichter lang geleden.
En dit beamen we meteen.

Zo bestaat er ook een spreekwoord
(waarschijnlijk kende u dit al)
"In het verleden ligt het heden
in het nu wat worden zal"

Ieder mens heeft zijn historie
En unieke levensloop
Die gepaard gaat met gevoelens
Van verwachting en van hoop.

Geschiedenis; dit woord betekent
In de Nederlandse taal
Een relaas van ons verleden
en ook zoiets als een verhaal.

Geschiedenis! Er over lezen
Daar houden heel veel mensen van
Omdat men van wat anderen deden
Haast altijd wel wat leren kan.

Geschiedenis is leuk en leerzaam
Op elke school haast wel een vak
Met jaartallen en veel verhalen
Als in de boeken van Geert Mak.

De historie van de polder
Die interesseert ons allemaal
Daarover staat ook veel te lezen
In magazine "De Overhaal"

LEDEN/DONATEURS PER OKTOBER 2008

Alkmaar

J.J. Groot
G. Kloosterman
Regionaal Archief Alkmaar
L. Wagenaar

Australie

Jan en Ada Rietveld-Scholten

Bellingwolde

C. Jansen

Bergen (NH)

G.A. van der Oord
M.J.M. Kuyper-Burger
A. Vlaar

Canada

G. Tesselaar

Dordrecht

A. van Graft

Haarlem

C.J.M. Keizer

Heerhugowaard

D. Abma
W. Admiraal
T. Baas
J.J.T. Bak
C.T.R. Bakker
G. Balvers en Reus
B. Bankras
E. Bankras
R.T. Bankras
G. Baijards
P. Beers
Bibliotheek Heerhugowaard
P. Bijvoet
M.J. Bleeker-Burger
A.J. de Boer
W.H.L. de Boer
E.M. de Boer-Reus
W. Boonakker
G. Borst
J. Borst
J. Borst
S.J.C. Borst
A.J. Botman
M. Bouwman-Timmer
M. Breed
J.C. Brink
S. Brink
J.J. Brinkman
J.J. Brode

P. Bunte
G.J. Burger-Hes
J. Bussen
C. Deken
I. Disco
S. Doodeman
P. Does
D. Drijver
E. Estoppey
R. Estoppey
A. Fletcher-Lord
T. Floris
W.A.J. Friethoff
R. van Gastel-Tesselaar
M. Goeman
I. Gootjes
J. Gootjes
J. Groen
J.W.A. Groen
J. Groenveld
J.A. Groenveld
J.C. Groenveld
A.J.A. Groot
G. Groot
G.M. Groot
W.N. Groot
C.J. Grootjes
M.M. de Haan
S. de Haan
van Heerden-Luken
H. en M. v.d. Heiligenberg
S.A. Hiddema
T. Hollenberg
H. de Hoog
A.M. de Hoog-Stet
J. Horrel
H. Huijboom-Brouwer
N.H. Huisman
H.Jak-v.d. Heiligenberg
G.C. Jonker
H. Kamp
J. de Koning
E. Klaassen
Kluft en Buwalda
P. Konijn
Th. en A. Korfage
A.J.E. Kortekaas
A. Kuilboer
C. Kwint
P.A. Laan
D.M.G. de Lange
C.A.M. van Langen
R. van Langen
A. Leegwater
D. en G. Leegwater
Th. Leering

J. Limmen
M. Luken-Sluis
N.M. Luken
P. Luken
J.A.H. Luttkhuizen
T. Maarse
J. van de Meeberg
C.C. Merten
N. Mooij
L. Mulder
G. Naber-Groot
P.J. Neven
J.J.L. Okkerman
W. Oldenburg
P. van Ooik
M. Ottenbros-Koning
't Ossenhoofd Dierenklinik
P. Overtoom
P.J.T. Overtoom
R.J. Piet
C. Pluister
L. Post
F.N. Potter
W.A. Rademaker
B. van de Resr-Laan
C. Rood
C.H.M. Rood
H.S. Rood
Th. Rood
Th. Rood
J.W.C. van Schagen
R. van Schagen
P.M.T. Schellings
R. Schoemaker
K. Schoon-de Vries
J. Schijf
A. Schotten
D. Schotten
J.L.M. Schouten
C. Schuit
J. Schuit-Dekker
C. Smit
P. Smit
N. Smit-van Dijk
J.M. Snoek
E. Stam
J. Stam
G. Stojanovic-van Ollefen
G. Tamis
O. Tamis
P. Tamis
A.M. Tamis-Laan
T. Tamis-Magielsen
M. Tepe-Edens
A.A. Tesselaar
-. Thate

J. Tjeertes
 M. van Tongeren
 C.M. Ursem
 T.J. Ursem
 W. Ursem
 A. Ursem-de Goede
 Veldman-Bakker
 B. van Venrooy
 P. Verhoeven
 M.G. Visser
 R. Visser
 P. van der Vliet
 E. de Vries
 C.J.E.E.M. de Vries
 F.H.G.A.J. de Vries
 J. de Vries
 J.P.H. Vriesema
 J. Wagenaar
 H. Weij
 W. Witte
 G. Zijp-Baars
 C.J. Zut
 J.A. Zut-Ursem
 C.G. Zuurbier
 N. Zuurbier
 P. Zwaagstra

Heiloo

A. en J. Kok en Kok-Kraakman
 F. Mencke

Hensbroek

E. Groet-Beers
 E. Dekker

Hoogwoud

C. Modder

Houten

A. Gresnigt-Laan

Leiden

R. Huisman-van Leeuwen

Maastricht

P.J. Dekker

Noord-Scharwoude

E.M. Borst
 W. Feringa
 A. Leijen

Nijmegen

A.C. van Rooij

Obdam

W. hoogzaad
 G.A. Sprenkeling
 F. Stuijbergen

Oterleek

F.K.S. Muller

Oude Niedorp

A.G. Wijnker

Oudkarspel

A. Swart-Kooi
 J. Luken
 R. Put-Luken

Schoorl

M.F.C. Mol

Spanbroek

G.W. Jak

Spierdijk

F. Kok

Stompvoren

F. van Harskamp

Ursem

J. Wijnker

Waarland

G. Beemster-Stoop

Warmenhuizen

R. Tesselaar

Westzaan

C. Al-Renses

Wognum

A. Baas-Beers

Zaltbommel

C.N.P. van Leeuwen

Zuid-Scharwoude

D. Deken
 A. Groen

Zijdewind

M.M. Meyering-Luken

Copyright St. Historisch Heerhugowaard